

İKTİSAT DERGİSİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

C İ L T : I I

S A Y I : 12

HAZİRAN 1965

Sahibi : Cemiyet Adına OKTAY EMED

Yazı İşleri Müdürü : NİHAT BATUR

İdare Yeri : Tünel Galip Dede Cad. No. 48/1

Basıldığı yer : YENİLİK BASIMEVİ

Fiati: 2.5 TL. Yıllık : 30 TL. Altı Aylık: 15 TL.

İ Ç İ N D E K İ L E R

2 Sevgili Okurlar	İktisat Dergisi
3 Yatırımlarda Kullanılacak Yerli Mamuller ...	Şemsaddin GÜLER
9 Ayın Ekonomik Olayları	* * *
13 Atatürk İlkelerine Göre Türkiyenin İktisadî ve Sosyal Kalkınmasının Dayandığı Temel Fikirleri	Doç. Dr. Sabahattin ZAIM
18 Dış Ticaret Rejimi ve Politikası	Hüsamettin TUNCAY
23 Plânlama Çalışmaları Hakkında	Dr. Yaşar GÜRKÖK
24 A.B.D. ve Rusyada Meslek Sahibi İnsan Gücü Arzının Kısa Bir Mukayesesi	Çeviren: Dr. Tunca TOSKAY
28 Milletlerarası Ticarete Ticarî Nümuneler ...	Reşit ATA
31 Türkiyede Millî Gelirin Bölüşümü	Işıl E. MANİSALIOĞLU
37 Ortak Pazar ve Sigortacılık	Ayhan AGUN
41 Cemiyetten Haberler	* * *

Sevgili Okurlar

Bugün dergimizin 12 nci sayısını sunuyoruz. Şu anda adetâ hayal âleminde gibiyiz. Zira, bu hayırlı teşebbüsümüze girmeden evvel tetkikimiz sırasında bizi vazgeçirmek isteyenler ekseriyette idi. Ama, bizler sizlerin yakın alâka ve desteğimiziz Cemiyetimizin büyük eksikliği olan yayın organını kurarak yaşatacağımıza inanmıştık. İşte, bu inanç çalışmalarımızda bizi daima kamçıladi ve neticede hep beraber muvaffak olduk. Bu sayımızla ikinci cildiniz tamamlamış daha iyi, daha olgun bir şekilde üçüncü cildimize hazırlık yapmaktayız.

Ayrıca, Cemiyet merkezimizde seri konferanslar verdirmek üzere hazırlık çalışmaları yapılmaktadır. Bu konferansların daha ziyade yuvarlak masa konferansı şeklinde münakaşalı geçmesi düşünülmektedir. Günün aktüel meselelerini konu olarak ele alacak konferanslara iştirak edemiyen okurlarımıza dergimiz aydınlatıcı bilgiyi vermeye çalışacaktır.

Üçüncü cilt çalışmalarımız devam ederken Dergimizde bugüne kadar eksikliğini duyduğunuz hususları bildirmenizi bilhassa rica ediyoruz. Zira, Dergi hepimizindir; yeni fikir, görüş ve düşünüşlerle yaşayacaktır,

Bu arada sayın abonelerimizden 12 ay üzerinden para yatırmış olanların abone müddetlerinin hitam bulduğunu bildirir; abonelerini yenilemek için Ziraat Bankası Bahçekapı Şubesinde 27000; Türkiye İş Bankası A.Ş. Galatasaray Şubesi 676 sayılı hesaplar ile Cemiyetimizin Tünel Galipdede Cad. No: 48/1 adresine havale göndermelerini bekleriz.

Yeni cildimizle birlikte göndermeyi vaadettiğimiz özel sayımızı yalnız abonelerimize göndereceğimiz için adedi, mahdut olarak basılan özel sayımızdan istifade etmek isteyen okurlarımızın abonelerini yenilemelerini bilhassa rica ederiz.

Saygılarımızla
İKTİSAT DERGİSİ

Ekonomik Durum

Yatırımlarda Kullanılacak Yerli Mamuller

Şemseddin GÜLER

Bundan önceki Koalisyon Kabinası dağılmadan kısa bir süre önce, binaların her türlü aksam ve teçizatından tutunuz da kamyon, otobüs, lokomotif ve deniz taşıtlarından başka traktörleri ve bir çok makina ve cihazları içine alan yatırımlarda yerli mamullerin kullanılmasını hedef tutan kararnameye ait yönetmelik yürürlüğe konulmuştur.

Bir taraftan Kıbrıs ihtilâfının alabildiğine büyüdüğü ve Hükümetin bununla ilgili önemli kararlar arifesinde bulunduğu, diğer taraftan koalisyon partilerinin bazı kanatlarının iç politikayı gayrı ciddi bir ortama doğru sürüklediği son günlerde, memleketimizin ekonomik bünyesine ilgili olarak alınan bu çok önemli kararname maalesef arzulanan ilgiyi görmemiştir.

Kararnameye bağlı yönetemlik ciddi bir uygulamaya tabi tutulduğu takdirde, kalkınma plânımızın başarıya ulaşması kolaylaşacağı gibi, cari ödeme açığından mütevellit farkın kapanması da sağlanacak ve memleketimizin yatırım malları imalât sanayii de gelişecektir.

Beş yıllık kalkınma plânının birinci dönemindeki cari ödeme açığı ortalama olarak 2,2 milyar liradır. Ancak bu dış açığın gayrı safi milli hasılaya oranı 1963 de % 4,1 den 1967 de % 2,8 e düşeceği hesaplanmış bulunmaktadır. Bu açık net dış finansman ihtiyacımızı göstermekte-

dir. Halbuki bilindiği gibi yatırım malları sektöründe ihtiyacımızın büyük bir kısmı ithalât yolu ile karşılanmakta, aynı zamanda geniş bir imalât kapasitesi atıl olarak durmaktadır. Memleketimizin kendi imkânlarını kullanarak dış ödeme açığının kapatılması konusunda göstereceği gayretlerin öncelikle ele alınması ve mevcut tesislerde bulunan tezgâh ve makinaların büyük kısmı standart tipte olmadıkları için, serî imalâttan ziyade sipariş üzerine imalât yapılmasına elverişlidir.

Fabrika ve tesislerin makina ve cihazları umumiyetle sipariş üzerine imal edildiklerinden ve halen bir çok kısımları imal edilmekte olduğundan, yatırım malları imalât sanayiinin bu yönden geliştirilmesi memleketimizin şartlarına uygun bulunmaktadır. Bu durum döviz tasarrufu için olduğu kadar, yeni iş sahalarının açılması, kalkınmanın daha muvazeneli olması yönlerinden de önemlidir.

Yönetmeliğin uygulama alanı da bir hayli geniş tutulmuştur. Genel ve özel katma bütçeli ve döner sermayeli daire ve müesseselerle, belediyelerin ve iktisadî devlet teşekküllerile, sermayesinin yarısı ve daha fazlası bu daire ve teşekküller tarafından ödenmiş ortaklıkların ve özel kanunla kurulmuş idare, teşekkül ve müesseselerle, genellikle Türk Parasının Kıymetini koruma mevzuatına, ithal işlemlerinde resmî sektör olarak muameleye tabî tutulan kuruluşların dış ödemesi olarak bütün projelerine uygulanmaktadır.

Mevzu Yönetmeliğe göre yatırımlarda yerli yapılması esas alınacak tesis, makina ve cihazların tam listesini yazının sonuna eklemiş bulunuyoruz. Ön projelerin hazırlanması sırasında ve yatırımlarda teşekküller, memleketimizde imal edilen ve edilmesi mümkün olan mamullerle tedariki mümkün olan hizmetleri bundan böyle dahilden sağlamak zorundadırlar. Ancak yatırım yapacak teşekküller, listedeki mamullerin çalışır hale gelmesi için, ithali gerekli ham ve yardımcı maddelerle hariçten temini zarurî hizmetlerden dolayı döviz ihtiyacı hissedecek olurlarsa bunları ön projelerinde gösterecekler ve Sanayi Bakanlığı ile diğer ilgili bakanlıklar ve Devlet Plânlama Teşkilâtı bu kararnameye bağlı yönetmeliğin müeyyidelerine uyulup uyulmadığını incelemeye tabî tutacaklardır.

Kararnamenin bağlı olduğu yönetmelikte maksadın sağlanması için, yatırım yapacak teşekkülleri, projelerini ve şartnamelerini hazırlamaları ve ilân etmeleri yönlerinden bazı kayıt ve şartlara tabî tutan önemli hükümler bulunmaktadır. Bunlardan en mühimleri şunlardır:

a — Şartnamelere, yerli firmaların ihaleye iştiraklerini ve yerli imalâtı önleyici kayıtlar konulamaz.

b — İhtiyacı karşılayacak nitelikte yerli olarak yapılması mümkün mamullerin standartları veya karakteristikleri yüksek ve değişik tutulmak suretile ithalâta yol açılmaz.

c — İşin teslim süresi, ciddi bir gecikmeye meydan vermemek kaydıla, yerli imalâtçıya işi bitirme imkânı verecek kadar tutulur.

d — Yapılacak büyük hacimli ve yüksek değerdeki işler, zaman, maliyet bakımından ciddi bir mahzur taşımamak kaydıla yerli firmaların katılabileceği makul hacim ve sayıda daha küçük parçalara bölünür.

e — Yeterlik belgesi aranması halinde, müteahhidin daha önce yapmış olduğu aynı veya benzeri makina ve teçhizat işleri için istenecek değer tutarı, keşif bedelinin yüzde yirmibeşini geçemez.

f — Şartnamelere, mamuller için ithal malı olması veya belirli bir marka taşıması gibi kayıtlar konulamaz.

g — İhaleye yalnız bir müessesinin katılmasına yol açacak, diğerlerini açığa bırakacak şekilde şartnameler düzenlenemez.

h — Büyük değerdeki yerli mamüllerin satın alınması, teklif isteme ve pazarlık yolu ile yapılırsa da ilân edilir.

i — Yerli mamullerden, şartnamelerde belirtilen nitelikler istenir, yabancı mamulün şartname dışı temin ettiği ilâve farklılıklar bir üstünlük sayılmaz ve tercih sebebi olamaz.

Yönetmelik bir istisna olarak, yerli yapılması belirtilmiş olan mamullerin zaman, kalite ve fiyat yönünden, kalkınma plânı ve hedeflerini sekteleyici bir durum yarattığı takdirde ithal yolu ile temin edilmesini kabul etmiştir.

Bu gibi tedbirlerle memlekette istihsal edilebilecek malların yabancı memleketlerden ithali önlenmekle, bunların istihsali ile uğraşan yerli çalışma, anayurt piyasası tekeline aşağı yukarı sağlamış olur. Anayurt pazarındaki bu tekelin, ondan faydalanan zan'at çeşidini çoğu zaman pek şevklendirip, çoğu vakitte topluluğun hem emeğinin hem sermayesinin halile girecek olanından pek fazlasını o işe sevk ettiğinden şüphe edilmez. Ama, topluluğun genel çalışmasını arttırmağa, yahut

ona en elverişli istikameti vermeğe vesile olduğu belki, pek okadar belli değildir.

Topluluktaki genel çalışma, hiç bir zaman, topluluk sermayesinin çalıştırabileceğinden fazla olamaz. Meselâ A'nın bir işte tutabileceği işçi sayısı ile sermayesi arasında, kesin bir oran bulunmak gerektiği gibi, büyük bir topluluğun bütün üyelerince biteviye kullanılabilecek olanlar sayısının da, toplumun tüm sermayesine belirli bir oranı bulunmak gerekir ve o nisbeti hiç bir zaman aşamaz. Yani hiç bir ticaret tüzüğü, bir toplulukta çalışanların miktarını, o topluluk sermayesinin besliyeceğinden öteye çoğaltamaz. Bunun ancak bir kısmını, halile gidemeyecek olduğu bir istikamete çelebilir. Bu sunî istikamet, topluluk için kendiliğinden gidilecek yönden daha elverişli olması ihtimali hiç de muhakkak değildir.

Herkes sermayesini elden geldiği kadar kendine yakın yerde, dolayısıyla de, mümkün olduğu kadar yerli çalışmanın desteklenmesinde kulanmağa gayret eder. Yeter ki böylelikle, sermayenin adı yahut adiden pek aşağı olmıyan kârlarını, her zaman edebilsin. Sermayesini yerli çalışma yararına kullanan her kimse, o emeği muhakkak hasılası mümkün mertebe en yüksek değerde olacak şekilde idare etmeğe uğraşır.

Görülüyor ki memleketimizin geleceği bakımından çok ağır bir yükü üzerine almış olan bu yönetmeliğin şartlarını yerine getirmek ve hesaplarını yapmak dolayısıyla neticesini teşhis etmek kolay bir iş değildir. Fakat prensipleri itibarile, ekonomik kalkınmamız yararına olduğu için bu kararı almakta geç kaldığımızı dahi iddia edebilir.

YATIRIMLARDA YERLİ YAPILMASI ESAS ALINACAK TESİS MAKİNA VE CİHAZLAR

Sıra No.

C İ N S İ

1	Binalar, hangarlar, barakalar ve emsali ile bunların her türlü aksam ve teçhizatı.
2	Demir, çelik, alüminyum, çinko ve benzeri metallere yapılan konstrüksiyon (inşaat) ve aksamı (çatılmış veya çatılmamış).
3	Her türlü iskele, rıhtım, mendirek ve dalgakıranlar.
4	Sabit ve yüzer her türlü havuzlar.
5	Gaz, sıvı ve katı maddelere ait depo, silo ve tanklar.

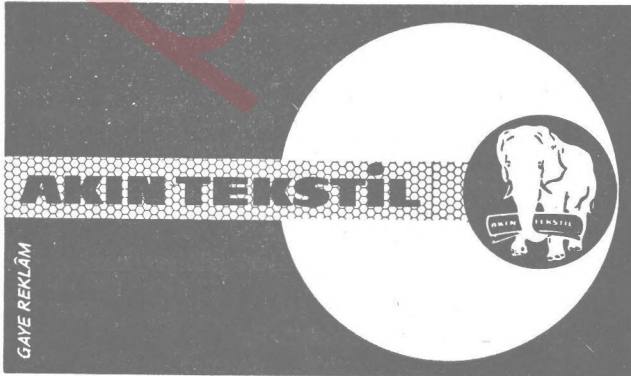
- 6 Demiryolu, dekovil hattı (ray, travers ve küçük bağlantı malzemesi dahil) vesair yol malzemesi.
- 7 Her türlü köprüler ve teçhizatı
- 8 Kanal, set, regülâtör ve su kuyuları teçhizatı.
- 9 Çeşitli tesisler:
a — Aydınlatma, alçak gerilim elektrik tesisleri
b — Isıtma tesisleri
c — Klima ve havalandırma tesisleri
d — Soğutma tesisleri
e — Yangın ihbar, paratöner tesisleri
f — Sıhhi tesisat, kanalizasyon ve yangın söndürme tesisatı
g — Su hazırlama ve besleme tesisleri
h — Su soğutma kuleleri ve havuzları
i — Boru donanımı ve tesisatı (40 aküden büyük basınçlı olanlar hariç)
j — Kum ve çakıl eleme ve yıkama tesisleri
k — Asansör ve elevatör tesisleri
l — Kumanda ve tevzi tabloları
m — Isı değiştirme cihazları
n — Bacalar
o — Cebri boruları ve denge bacaları
p — Buhar kazanları
r — Otomatik, yarı otomatik ve manyatolu telefon santralleri
s — Mutfak ve çamaşır tesisleri
t — Havagazı fabrikaları
- 10 Taşıtlar ve özel araçlar :
a — Kamyonlar ve kamyonetler (damperli ve dampersiz), treylerler, römorklar (firikorifik olan ve olmıyan kasalar)
b — Otobüs, trolleybüs ve minibüsler,
c — Station Wagon ve paneller, ambülanslar, cenaze arabaları
d — Arazöz ve yangın arabaları, tankerler ve çöp kamyonları,
e — Her türlü vagon ve vagonetler
f — Lokomatifler
g — Deniz taşıtları
- 11 İnşaat makinaları :
a — Beton hazırlama ve karıştırma makinaları
b — Taş ve kömür kırma makinaları
c — Briket makinaları
d — Keçi ayakları, lâstik tekerlekli silindirler
e — Yol silindirleri, greyderler
f — Asfalt hazırlama tesisleri (finişer hariç)
- 12 Makina ve cihazlar :
a — Vantilâtör ve aspiratörler
b — Kryn, vinç, bucurgat, palanga, maçuna ve krikolar
c — Konveyyörler, bantlar ve benzeri taşıyıcılar
d — Santrifüj pompalar

- e — Motomoplar, el tulumbaları
- f — Vakım pompaları, pistonlu pompalar
- g — Burülörler
- h — Eksantrik ve friksiyon presler (200 Ton kapasiteye kadar)
- i — Çamur kum ve toprak değirmenleri
- j — Ağaç işleme makinaları
- k — Transformatörler (35 KW. gelirim ve 2000 KWA takata kadar olanlar dahil, ölçü transformatörleri hariç)
- l — Pülverizatörler
- m — Basküller
- n — Vanalar
- o — Asetilen kazanları
- p — Tarım aletleri ve traktörleri
- r — Metal işleme makinaları (Torna, matkap, testere, freze tezgâhları),
- s — El alâtları
- t — Çay kıvırma makinaları

13

Diğerleri :

- a — Mobilya ve mefruşat
- b — Büro teçhizatı (Büro makinaları hariç)
- c — Buz dolabı, elektrik süpürgesi, çamaşır makinası, ütüler, di-kiş makinaları, radyoları ve diğer ev eşyaları
- d — Mutfak makina, teçhizat ve malzemeleri
- e — Akümülatörler
- f — Yeraltı kabloları (1 Kw, 4X16 mm² ye kadar)
- g — Elektrik, telefon ve telgraf için izole edilmiş ve edilmemiş bakır teller
- h — Borular (çekme çelik borular hariç)

Ayın Ekonomik Olayları

Ege'de Mavi Küf Görüldü :

Bölge Ziraat Mücadele Reisliğinden alınan bilgiye göre, son bir hafta içinde İzmir'in Güzelbahçe bucağı merkez, ilçesinin Bulgurca ve Menemen'in Samurlu köylerindeki tütün fideliklerinde mavi küf hastalığı görülmüştür. Bölgede geniş, bir aramaya ve mücadeleye başlayan ekipler, Bayındır, Çeşme, Foça, Ödemiş, Seferihisar, Selçuk, Torbalı, Tire, Karşıyaka, Kınık ve Urfa ilçelerinde, 2 milyon 800 bin 935 metrekairelik, tütün fidelikliğini ilâçlamışlardır.

Köyü Tanıma Semineri :

İstanbul il kademesi köy toplum kalkınması koordinasyon kurulları tarafından düzenlenen ve 10 - 26 Mayıs tarihleri arasında il toplantı salonunda devam edecek olan seminerlerde ekonomik, sosyal, kültürel ve doğal yönlerden köy toplumlarını bugünkü durum ve düzenleri içinde tanımak imkânları sağlanacaktır.

Keban Barajının Temeli Atılacak :

Keban Barajının temeli Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı tarafından 24 Mayıs'ta atılacaktır. İnşa edilecek ilk derivasyon tüneli ile Fırat nehrinin mecrası değiştirilecek, sonra barajın yapımına başlanacaktır.

Usare Fabrikası :

Tarım Bakanlığına bağlı olan ve yeni bir araziye sahip bulunan Mersin-Erdemli arasındaki Alata teknik bahçivanlık okulunda bir «meyve usare fabrikası» kurulacaktır. Usare, fabrikasının inşaatına yakında başlanacaktır.

Otobüs Fabrikası :

Bir Hollanda ve bir İngiliz firması, İstanbul'da otobüs fabrikası kurmak için İ.E.T.T. Genel Müdürlüğüne müracaat etmiştir. Hâlen incelenmekte olan müracaatlarda, firmalar kurulacak bu fabrika için 30 milyon lira yatırım yapmak istediklerini bildirmektedirler. Eğer fabrika yapılırsa, İstanbul Belediyesinin otobüs ihtiyacı karşılandığı gibi, diğer illere de yeteri kadar otobüs verebilecektir.

Ham Demir İstihsalı :

Karabük Demir ve Çelik İşletmeleri Umum Müdürlüğünden verilen bilgiye göre, bu ay içinde bir üçno'lu yüksek fırındaki istihsal kapasitesi randımanlı bir çalışma ile % 93'e ulaşmıştır. 1965 yılı ham demir istihsalı de takriben 470 bin ton olacaktır.

İzmir Limanından İhracat :

Başlıca İhraç ürünlerimiz arasında yer alan pamuk, çekirdeksiz kuru üzüm ve incir ihracatı hızla gelişmektedir. İzmir ihracatçı birliklerinden alınan bilgiye göre, sezon başından 1965 yılı Nisan ayı sonuna kadar İzmir limanından 363 milyon 853 bin 872 lira değerinde pamuk İhraç edilmiştir. Alıcılar arasında 104 milyon 331 bin 717 liralık pamuk İthal eden Portekiz başta gelmekte, bunu İngiltere, Batı Almanya, İtalya, Belçika, İsveç, Avusturya, Fransa takip etmektedir. Aynı süre içinde 131 milyon 280 bin 39 lira değerinde çekirdeksiz kuru üzüm 54 milyon 575 bin 203 liralık da incir İhraç edilmiştir.

Dış Ticaret Açığı :

Ticaret Bakanı yaptığı bir konuşma-

da Türkiye'nin 1965 yılı ticareti hakkında bilgi vermiş ve bu yılki dış ticaret açığımız 255 milyon dolar olduğunu açıklamıştır. Bakan ayrıca 1965 yılı içinde 375 milyon dolarlık ihracat yapılacağını, buna mukabil ithalâtın da yapılacağını ilâve etmiştir.

Trakya'da Petrol Aranıyor :

Mobil Exploration Mediteranean İnc. Şirketi Trakyada petrol arama Sondajına başlamıştır. Yapılan sondajlarda petrol emarelerine rastlanmıştır.

Küçük Esnaf Kredileri :

Sanayi Bakanı, küçük esnaf ve sanatkârın kredilerinin arttırılması için gayret sarfedildiğini açıklamıştır. Bakan bu konuda Halk Bankası ve Maliye Bakanlığı nezdinde temaslara yapıldığını, küçük esnafa işletme kredisi teminine çalışıldığını da ilâve etmiştir.

Tarım Kredileri Birimleri Artırılıyor :

Tarım Bakanlığı, yağlı tohum ve çeltik mahsulü için evvelce de kar başına uygulanmakta olan çevirme kredileri ikiraz primlerini, artan istihsal masraflarını karşılayacak ölçüde olmadığı için, arttırmaya karar vermiştir. Hazırlanan yeni baremde susam ve ayçiçeği için dolar başına verilen 15 liranın en fazla 25, keten ziraati için verilen 37 liranın 45, yer fıstığı için verilen 20 liranın 60 liraya çıkarılması uygun görülmüştür. Soya ziraati çevirme kredisi 40 liradan 50, çeltik ziraatini de 33 liradan azami 50 liraya çıkarmıştır. Bu duruma göre bölgeler, mahalli icap ve özellikleri dikkate alınarak belirtilen hadler dahilinde yeni bir mahsul baremi hazırlayarak Tarım Bakanlığına göndermişlerdir.

Turistler ve Gümrük :

Yurdumuza gelen turistler gerek, vasıtaların arıza, yapması, gerek diğer se-

beplerle kendi memleketlerine sipariş, verdikleri malların İstanbul giriş gömrüğüne uzun süre bekletildiğini ileri sürmüşlerdir. Adana Turizm ve Tanıtma Bürosu, çok sayıda turist tarafından yapılan şikâyet üzerine, durumu, bir yazı ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığına bildirmiştir. Turistler, İstanbul giriş gümrüğünün ağır çalışması neticesinde bekledikleri siparişleri alabilmek için uzun süre bir yerde kalmak zorunda bırakıldıklarını ve bu yüzden hem vakit, hem de maddî yönden zarara uğradıklarını söylemişlerdir.

Fuara Katılıyoruz :

Haziran ve Eylül aylarında Poznan ve Brno'da açılacak olan fuarlara katılmak üzere İstanbul Ticaret Odası'nda çalışmalar yapılmaktadır.

İthalât Rejimi Hazıranda Açıklanıyor:

İthalât Rejimi : Yeni İthalât ve ihracat rejimi ile ilgili Odalar ve Borsalar ve Sanayi Odaları temsilcilerinin katıldıkları toplantı sona ermiştir. Toplantıda istekler, tespit edilmiş olup, bir rapor halinde Ticaret Bakanlığına gönderilecektir.

Tenzilâtlı Satışlarda Değişiklik :

Ticaret Odası Meclisi tenzilâtlı satışların tabii olacakları esaslarda bazı değişiklikler yaparak yürürlüğe koymuştur. Ticaret Odası Meclisi 1961 yılında tenzilâtlı satışlar için karar almış bulunuyordu. Oda bazı maddelerin, özellikle peşin fiatla alınan malın fiatı ile vadesi alınan malın fiatı arasındaki farkın tenzilâtlı satış tabiiyatında doğurduğu aksaklıkları düzeltmiştir. Alınan yeni kararda tenzilâtlı, satışlar maliyetine veya maliyetinden aşağı olarak yapılabilecektir. Maliyet peşin satışlarla faturadaki alış fiatı olarak tesbit edilmiştir. Vadeli alışlarda yüzde beş vade farkı tenzil edilerek maliyet bulunacaktır. Tâdil kararında ayrıca, tenzilâtlı satış yapacakların eskiden bir ay önce alınmış olması hük-

mü yerine bu defa birbuçuk ay mecburi kılınmıştır.

Petrol Üretimi :

TP, geçen yıldaki 11.676 varillik günlük istihsale, nazaran ham petrol üretiminde % 50 oranında artış sağlamıştır. İstihsal artışı bu tempoda devam ettiği takdirde Türkiye Petrolleri A.O. 1965 yılında asgari 1 milyon ton ham petrol üretecek ve böylece 20 milyon dolarlık bir döviz tasarrufu mümkün olacaktır.

Marmara - Trakya Odalar Toplantısı:

Marmara - Trakya Oda ve Borsalarının 1965 yılı ilk. bölge toplantısı bu ay içinde İstanbul'da yapılacaktır. Bölge Çalışma Bürosu tarafından Marmara ve Trakya bölgesindeki Ticaret ve Sanayi Odaları ile Borsalara gönderilen bir yazıda 28-29 Mayıs tarihinde yapılacak olan Türkiye Odalar Birliği Genel Kurul toplantılarına götürülmesi istenen konuların bölge, raporuna alınmak üzere büroya bildirilmesi istenmektedir.

Özel Sektöre Yaptırılacak :

Bayındırlık Bakanı Kayseri Ticaret

ve Sanayi Odasında yaptığı bir konuşmada, yol inşaat makinalarının en basitinden başlayarak yurt içinde imal edilmesi lüzumunu belirtmiş «Makinalar en kısa zamanda özel sektöre sipariş edilecektir» demiştir.

15 nci Kota hazırlık çalışmaları 10 - 14 Mayıs tarihlerinde Ege'de yapıldı:

Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği tarafından başlıca Oda temsilcilerinin ve Bakanlık müşahitlerinin iştiraki ile çalışmalara ilk gün İzmir Ticaret Odasında başlandı ve müteakkip günlerde Ege Bölgesi Sanayi Odası salonunda devam edilmiştir.

Gündem gereğince: 1 — Dış ticaret rejimi hakkında karar ile ilgili teklifler.

2 — Dış ticaret rejimine dair ithalât yönetmeliği ile ilgili teklifler.

3 — AID yolu ile yapılacak ithalâta ait yönetmelikler.

4 — Liberasyon listeleriyle ilgili teklifler.

5 — Tahsisli ithal malları listeleriyle ilgili teklifler.

Kota çalışmaları

6 — AID ithal listeleriyle ilgili teklifler.

Beş Yıllık Kalkınma Plânı esasları gözönünde tutularak müzakere edilmiştir.

Teklifler müzakere sonucu bir protokolla tesbit edilerek. Odalar Birliği ile Bakanlıklararası komisyonda görüşülüp kabul edildikten sonra 5.Temmuz.1965 günü 15 nci kota olarak ilân edilecektir.

İktisadî Araştırmalar Tesisi ile Gelişmekte olan memleketlere Alman Yardımı Tesisi'nin müştereken tertipledikleri «İHRACATI GELİŞTİRME SEMİNERİ» 17 - 22 Mayıs tarihleri arasında İstanbul Sanayi Odası konferans salonunda yapılmıştır.

Almanya'dan özel olarak gelmiş olan ilim adamı, tüccar ve sanayici, devlet memuru ve gazetecilerden müteşekkil olan Alman davetlilerinden başka, memleketimizin en seçkin ilim ve iş adamları tarafından ilgi ile takip edilen seminerde şu konular üzerinde konferanslar verilmiştir:

- Türkiye'nin İhracat Mes'eleleri (Mahmut Seyda),
- Almanya'nın Türkiye'den ithalât imkânları (Dr. Herbert Gross),
- Tütün, Pamuk ve Kuru Meyve İhracat Mes'eleleri (Prof. Abdullah Türkoğlu),
- Mamûl ve Yarı Mamûl Sanayi Maddeleri İhracatı (Sabahattin Teoman ve Herbert Gross),
- Meyve ve Sebze İhracatı (Hans R. Jahn),
- Türk İşçi Rezervlerinde faydalanmak üzere Yabancı Sanayiinin Türkiye'ye gelmesi (Dr. Hermann H. Kulla),
- Devletleştirmenin İhracat imkânları üzerindeki tesiri (Hulki Alisbah),
- İhracatın teşvikinde resmî ve hususî teşekküllerin rolü (Dr. Ernst A. Messerschmitt),

— İhracatın teşviki için malî ve ticarî politika (Prof. Memduh Yaşa).

Konferanslar sırasında muhtelif tesfirciler tarafından konunun tenkidi yapılmış ve davetliler tarafından sorulan sualler cevaplandırılmıştır. Seminerde verilen tebliğler bilâhare kitap halinde neşredilecek umumunun istifadesine sunulacaktır.

B. Almanya 283 milyon D.M. Kredi veriyor :

Bu yeni kredi anlaşması gereğince Alınan borcun 80 milyon D.M.'ı Keban

Barajına 170 milyon D.M.'ı Türk-Alman Konsorsiyom anlaşması gereğince iktisadî kalkınma programı gereğince tahsis edilecektir. Geri kalan 33 milyon D.M. ise Müşterek Pazar rezerv payı olarak ayrılacaktır.

Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği'nin Genel Kurul toplantısı :

29 - 30 Mayıs tarihlerinde Ankarada Dil Tarih ve Coğrafya Fakülteleri salonlarında yapıldı. Geçtiğimiz sene içinde Tüccar ve Sanayicinin piyasasının kapalı durumu sebebiyle ileri sürdüğü görüşleri bakımından bir hayli enteresan geçmiştir. Birlik Genel Kurullarınının 17 ncisini teşkil eden toplantıya muhtelif odalardan gelen 470 delege iştirak etmiştir.

Aynı Ekonomik Konferansları :

Mayıs ayı içinde İstanbul Üniversitesi Maliye Enstitüsünün ilgi çekici konferansları devam etmiştir:

1 — 12.Mayıs.1965 Çarşamba günü Sınai Kalkınma Bankası Umum Müdür Muavini Özhan Eroğuz tarafından «Sermaye Kazancının Vergilendirilmesi».

2 — 20.Mayıs.1965 Perşembe günü Paris Üniversitesi Profesörlerinden Gaston Leduc tarafından «Gelişen Memleketlerde Ziraî Vergileme».

3 — 21.Mayıs.1965 Cuma günü Sınai Kalkınma Bankası İştirakler Müdürü Beysan Keyder tarafından «Sabit Kıymetlerin Reevalüasyonu»

Atatürk İlkelerine Göre Türkiye'nin İktisadî ve Sosyal Kalkınmasının Dayandığı Temel Fikirler

Doçent Dr. Sabahattin ZÂİM
İstanbul Üniversitesi
İktisat Fakültesi

Atatürk'ün şahsiyeti incelenirken, yaptığı inkılapları Türkiye'nin ve dünyanın içinde bulunduğu tarihi seyri gözönüne alarak değerlendirmek ve bunların dayandığı ana prensiplere inerek bugünkü meselelerimiz için sonuçlar çıkarmak gerekir.

Atatürk bugünkü dünyamızda siyasî istiklâlin iktisadî istiklâl ile kaim olduğunu, iktisadî istiklâlin geri kalmış iktisadî bünyemizin sür'atle kalkındırılabilmesiyle elde edilebileceğini görmüş ve bunu milletine açıkca bildirmiştir: Atatürk'ün şahsiyetini ve damgasını taşıyan o devrin iktisadî ve sosyal görüşü, tatbikata bakılarak şöyle hülâsa edilebilir:

Siyasî istiklâlimizden sonra modern iktisadî görüşlere uygun olarak iktisadî kalkınmanın sağlanması için iktisadî faktörlerle sosyal şartlar arasında sıkı bir bağ bulunduğu ve cemiyetin sosyal ve kültürel bünyesinde iktisadî gelişmeyi önleyici maniler bertaraf edilmedikçe gelişmenin sağlanamayacağı anlaşılmıştır. İktisadî ve maddî alandaki ilerlemenin teknik ve sınaî sahadaki terakki ile mümkün olacağı, ilmî ve teknolojik sahada ve sanayi alanında gelişmeyen bir cemiyetin tarım sahasında da gelişemeyeceği ve toplu bir kalkınma yapamayacağı çok iyi takdir edilmiştir. Ayrıca şu husus da biliniyordu ki iktisadî ve sosyal kalkınma milletçe benimsenmedikçe ve her fert payına düşeni yapmadıkça devletçe girişilen teşebbüsler başarılı olamazdı. **Bu sebeple şu parola kabul edilmişti: Millete bu heyecanı vermek ve seneler boyunca dış tesirlerle halka aşılamağ istenen aşığılık duygusunu bertaraf etmek**

için milletin her ferdinin kendine ve milletine olan inancını arttırmak ve bu şuurlu heyecan ile teşvik edilen halk kütlesini devlet tarafından gösterilen istikamete sevk etmek. Bu sebeple bütün iktisadî ve sosyal gelişme alanındaki reformların maddî ve sosyal alandaki teşebbüslerin milli bir şuur ile yoğurulması hedefi güdülmüştür. Bütün bu prensipleri basiretle ve kıyasatle aydınlara ve bütün millete mal etmeğe çalışan Atatürk halk kütlelerini ve milleti topyekûn devletin göstereceği istikamette hızla yürütebilmek için halka ve millete dayanan bir devlet idare sistemini yani demokrasiyi ideal hedef olarak kabul etmiştir.

Atatürk'ün iktisadî, siyasî ve sosyal politikası bir bütünlük arzeder. Çeşitli sistem ve görüşlerden mülhem olmuş ve fakat bunları milli bün-yemizin hususiyetlerine göre mezcetmiştir. Atatürk hiç bir «izm»i aynen kabul etmiyeceğimizi, iktisadî ve sosyal siyasetimizi memleketimizin şartlarına ve zaruretine göre düzenliyeceğimizi belirtmiştir.

Çünkü memleket ve milletimizin yakın mazideki iktisadî ve sosyal seyrini ve içinde bulunduğu durumu çok iyi biliyordu. İstiklâl Harbinden sonra memleketimizin içinde bulunduğu vaziyet şöyle bir durum arz ediyordu.

Büyük fabrika sanayiinin doğuşundan önce Türkiyede son derece gelişmiş olan küçük sanayi manzumesi büyük fabrika sanayiinin doğup gelişmesi neticesinde bütün dünyada olduğu gibi gerilemiş ve çökmüştü. Yine bütün Batı memleketlerinde olduğu gibi Türkiye'de 19. asırda büyük sanayiini kurma hamlesine girişmiş, fakat başta kapitülâsyonlar olmak üzere çeşitli âmiller neticesinde bu hamle başarılı olamamış, kurulan fabrikalar açık gümrük kapıları ve batı sanayiinin damping siyaseti neticesinde kapanmıştı. Küçük sanayiini kaybeden, büyük sanayiini kuramayan Türkiye 1850 den sonra ham madde müstahsili bir memleket haline düşmüştü. Bu duruma çare bulunmaya çalışılmış fakat 1866 sanayi islâhat Komisyonu çalışmaları, 1876 ve 1908 Meşrutiyet hareketleri neticesinde millî şuurun şahlanmasıyla sanayiini geliştirilmesi teşebbüsleri birincide kapitülâsyonların kaldırılmayışı, ikincide Balkan ve Trablus Harpleriyle neticesiz kalmıştı.

İstiklâl Harbi bittiği zaman Atatürk iktisadî meselelerimizi bu noktadan ele alıp yürütmüştür. 1921 İzmir iktisat Kongresinde hangi rejimle iktisadî kalkınmamızın yapılacağı bahis konusu olmuş, o sırada dünyayı saran sosyalist cereyanlara karşı Atatürk özel teşebbüs yoluyla iktisadî kalkınma sistemini tercih etmişti. 1930'a kadar süren bu dev-

rede Atatürk Teşviki Sanayi Kanunlarıyla, 1927 de Gümrük istiklâline kavuşan millî sanayiimizi geliştirmeye çalışmış, fakat sermaye, banka, müteşebbis yokluğu karşısında 1930 daki İkinci İktisat Kongresinden sonra iki sebepten tasarruf ve yatırım hareketlerinde devlet eliyle harekete mecbur kalmıştı: Atatürk devlet işletmeciliğine şu zaruretlerle girmişti:

1) Türkiye'nin iktisadî istiklâli için lüzumlu olan ağır sanayiini kurmak bir zarurettir. Büyük sermayeye ihtiyaç gösteren bu sanayi'in özel teşebbüs eliyle kurulması mümkün olmadığı için bu sahada devletin önderliğine ihtiyaç vardı.

2) Memleketin doğuşu ve bazı kısımları çok geri kalmıştır. Burarlarda sosyal sabit sermaye diye ifade edilen enfastrüktür yatırımları henüz yapılmadığı için, suyu, yolu, elektriği, okulu olmayan bu bölgelere özel teşebbüsün yatırım yapmasını beklemek muhaldir. Bu sebeple Devletin önce enfastrüktür yatırımları ile bu muntikalardaki temel unsurları teşvik etmesi ve bilâhare öncü yatırımlara giriştikten sonra özel teşebbüse iktisadî ortamı hazırlaması lâzımdır. (Bu âmiller değişik ölçülerde bugün de mevcuttur.) İşte Atatürk, Devletçiliği bu sebeplerle kabul etmişti. Fakat bu davranış bazılarının, bilhassa bazı yabancıların sandığı gibi ideolojik bir gaye ile yapılmamıştı. Devletçiliğe iktisadî zaruretle sebebiyle ve bu zaruretle nisbetinde girilmiştir. Nitekim Devlet fabrikalarının tedviri ile görevli bulunan Sümerbank'ın kuruluşuna ait statüde bu tesislerin ileride eshama münkasem şirketler halinde halka intikalinin düşünüldüğü belirtilmiştir.

Devlet tesislerinden yer üstü sanayiini yürütecek organa Sümerbank, yeraltı tesislerini işletecek olan organa da Etibank adı verilmesi Atatürkün, bu iktisadî teşebbüslerini çevreliyen millî şuuru ve tem'i göstermektedir. 1930-1931 arasındaki bu devrede Türkiye sanayii tarihinin en hızlı gelişmesini kaydetmiştir.

Atatürk millî bir şuurla bütün milletçe desteklenen bir iktisadî gelişmeyi temine çalışmış, bu sebeple batıdan bünyemize uymayan basmakalıp -ideolojik klişe rejim taslaklarını aynen almamış, ve yine bu sebeple sınıf çatışmalarına meydan vermemek için (sınıfsız, kaynaşmış bir kütleyiz) dusturunu halka mal etmeğe çalışmıştır.

Tasarruf haftalarıyla mümkün mertebe lüzumsuz istihlâki önleyip tasarruf ve yatırımları teşvik etmeğe ve bu şuuru gençlere aşılamağa çalışmıştır. Bir yandan da kurulan sanayi'in kâfi pazar bulabilmesi ve

sürümünü sağlayabilmesi için yerli malı haftaları tesis etmiştir. Hastalık halindeki Avrupa malı hayranlığını gidermeğe, kendi mamûllerimizi kullanma itiyadını bize kazandırmaya çalışmıştır. Bütün bunlar zamanın şartları içinde siyasî, iktisadî ve sosyal alanda ahenkli bir bütün tesis etmiştir. Özetliyecek olursak,

Atatürk, milletimizin topyekûn hızlı bir kalkınma ile siyasî ve iktisadî istiklâlini karma ekonomi düzeni içinde geliştirmeye, bunu demokratik bir rejim, yani Cumhuriyet idaresi ile millete dayanan bir hükûmet sistemi ile yürütmeğe çalışmıştır. Köylü efendimizdir, tâbiri milletin çoğunluğunu teşkil eden köylü kütlesine dayanmak mecburiyetinde olduğumuzu belirtmek için vaz edilmiştir. Atatürk'ün sosyal adalet anlayışı sınıf mücadelelerine meydana vermeyecek bir iktisadî ve sosyal ortamın geliştirilmesi şeklinde ifadesini bulur. Bugünkü modern sosyal siyaset ilminin de gayesi budur. Bu gayeye mevcut siyasî rejim dahilinde sefalet ve sefalet yol açacak şekilde aşırı gelir farklarını ortadan kaldıracak ve sınıf çatışmalarını önliyecek bir tedbirler manzumesi ile varılabilir. Atatürk Cumhuriyet İdaresi içinde milli bir şuurla ve sosyal siyaset prensipleri dahilinde iktisadî ve sosyal kalkınmamızı sür'atle sağlama dusturunu benimsemiştir.

Bugünkü meselelerimizin hallinde aynı prensiplerden hareket edersek meselelerimizin değişmesine rağmen bu prensiplerin bize kâfi ışık tuttuğunu görürüz' O da şudur:

Klişe rejimlere, hariçten alınan aktarma sistemlere iltifat etmemek, halka dayanan, halktan kuvvetini alan ve bunun için millî şuurla bezenmiş, memleketimizin ve milletimizin gerçeklerine uyan bir siyasî, iktisadî ve sosyal görüşe sahip olmak; demokratik bir rejim dozu, şartlara göre değişen karma bir ekonomi düzeni içinde milletçe kalkınmak; zümre hakimiyetini yıkan, halka, Türk milletine dayanan, mariz yabancı hayranlığını yıkmış, kendine itimat hissi duyurulmuş millî bir şuur tesis etmek, idealist ellerde ve devletin önderliği altında Türkün ferdiyetçi şuurunu geliştirip ferdî dinamizmi körüklemek. Sosyal siyaset tedbirleri ile aşırı gelir farklarını önlemek, sınıf çatışmalarına mani olmak ve bu manada sınıfsız-sınıf tezatları yitirilmiş, modern tabiriyle beşerî münasebetleri ahenkle tanzim edilmiş bir toplum yapısı ve millî şuur içinde kaynaşmış bir kütle meydana getirmek.

Kolayca görüleceği gibi Atatürk'ün ileri görüşlü bir zihniyete dayanan prensipleri iyice kavranırsa; sadece zamanındaki şartlara göre yapılan tatbikata değil, o tatbikata hakim olan prensiplere bakılır ve

onlara inilebilirse, **Atatürk ilkeleri** içinde ifadesini bulan iktisadî ve sosyal görüşlerin bugün için de aynı canlılıkla meselelerimizi çözüm tarzına bağlamak hususunda faydalı olabileceği kolayca anlaşılır.

Bu sebeple **Atatürk'ün** ve **Atatürk devrinin** iktisadî, siyasî ve sosyal görüşü incelenirken, bugünkü davalarımızın hallinde davranış ve düşüncülerimize yön vermeğe çalışırken fikirlerimizin devletçilik, liberalizm, sosyalizm gibi tek yönlü klişe söz ve kavramlarla değil, meselelerimizin tarihi oluş seyri dikkate alınarak memleket gerçeklerine göre çok cepheli ve mezcedici bir karakter içinde geliştirilmesi ve bunu yapabilmek için **Atatürk'ün** dayandığı prensiplere inilmesi gerekir.

Atatürk ilkelerine ancak bu yolla varılır ve o ilkelerin canlılığı ancak bu sayede muhafaza edilebilir.

Devletçiliğin bizce manası şudur:

Fertlerin, hususi teşebbüslerini ve şahsî faaliyetlerini esas tutmak; fakat büyük bir milletin ve geniş bir memleketin bütün ihtiyaçlarını ve çok şeylerin yapılmadığını gözönünde tutarak memleket iktisadiyatını devletin eline almak.

Ocak 1936

K. Atatürk

Türkiyenin sahibi ve efendisi kimdir? Bunun cevabını derhalbirlikte verelim: Türkiyenin sahib-i hakikisi, hakiki müstahsil olan köylüdür. O halde herkesten daha çok rafah, saadet ve servet müstahak ve elyak olan köylüdür.

Mart 1922

Gazi M. Kemal

Dış Ticaret Rejimi ve Politikası

Hüsamettin TUNCAY

Ticaret Bakanlığı Müfettişi

Türkiye'nin dış ticaret politikası deyince; bu politikanın, münhasıran, Ticaret Bakanlığı ve mevzuatı ile ilgilendirilmesi mümkün bulunmayıp diğer Bakanlıkların ve mevzuatın da payı olan bir manzume ve bütün halinde mütalâasının gerekeceği tabiidir. Zira para-kredi, vergi ve ulaştırma politikaları bir memleketin dışticaret politikasının temel taşlarını ve hareket kabiliyetinin ortamını teşkil ederler.

Teşkilât Kanunu gereğince, Ticaret Bakanlığı bünyesindeki Dışticaret Dairesi «Dışticaret münasebetlerinin tanzimi, bu hususta gerekli mevzuatın hazırlanması, ticaret mukavele ve anlaşma esaslarının tesbiti, müzakeresi ve tatbikatının idaresi, Maliye Bakanlığı ile müştereken çok taraflı ve milletlerarası iktisadî ve ticarî anlaşmaların ve memleketle mal ithalini sağlayacak diğer biçimle anlaşmaların mal mübadeleleriyle ilgili hükümlerini ihzar, anlaşmaları müzakere, intaç ve bunların mal mübadeleleriyle alâkalı hükümlerinin tatbikatını idare ve İktisadî İşbirliği Teşkilâtında görev ve yetkilerinin ticarî mübadeleye taalluk eden kısımlarını ifa ve istimal etmek, ithalât ve ihracat programlarını hazırlamak ve uygulamak, ticaret bilânçosu ile ilgili tedbirleri almak, dışticaret mübadelelerini ihlâl eder mahiyetteki hareketleri takip ve tesbit ve icabında alınacak tedbirleri, görevli diğer mercilerle tâyin etmek, iç ve dış ticarî ve iktisadî hareketleri tâkip ve bu faaliyetlerle ilgili müesseselere gerekli müzaharete bulunmak, genellikle sergi ve fuarları teşvik, himaye ve bunlara iştirak etmek ve bu mahiyetteki tanıtma, propaganda faaliyetlerinde bulunmak, ecnebi memleketlerdeki müşterek ticaret odaları faaliyetlerini tâkip ve bunlara müzahir olmak, dış ülkelerdeki ticarî müşavir ve ateşeliklerin çalışmalarını tertip, tanzim ve takip etmek, ecnebi memleketlerdeki iktisadî temsilciliklerin çalışmaları-

na iştirak ve bunların ticarî mevzulardaki çalışmalarını tertip, tanzim ve izlemek»le vazifelidir.

3614 sayılı kanunun 1 nci ve 6.7.1960 tarih ve 13 sayılı Kanunla değiştirilen 7 nci ve 5383 sayılı Kanunun 12 ve 13 nci, maddelerine dayanılarak, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı esasları gözönünde tutulmak suretiyle Ticaret Bakanlığınca altı ayda bir hazırlanan karar Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulmaktadır.

Türkiye ile yabancı memleketler arasındaki mal mübadeleleri, çok taraflı veya iki taraflı anlaşmalar hükümleri ve yukarıda bahsettiğimiz Dışticaret Rejimi hakkındaki karar ile bu karara istinaden Ticaret Bakanlığınca yayımlanan Yönetmelik, Sirküler ve alâkalı mercilere verilen veya verilecek talimat esasları dairesinde cereyan eder.

İhracat :

Kanun ve kararnamelerle yasaklanmış olmadıkça bütün malların gümrük idarelerine verilecek beyannamelere istinaden ihracı serbesttir. Ancak:

A) Tescile tâbi malların ihracı, ilgili merciler tarafından onaylanacak tescil beyannamelerine müsteniden yapılır.

B) Karara ek listede yazılı mallarla Liberasyon ve Tahsisli İthal Malları Listelerinde kayıtlı mallardan memleketimiz menşeli olan malların ihracı; Dolar, Konvertibl APA dövizleri dışında kalan paralarla yapılacak bütün ihracat ve aramızda iki taraflı ticaret ve ödeme anlaşması veya sadece ödeme anlaşması bulunan memleketlere yapılacak ihracat, lisansa yani Bakanlığın müsaadesine bağlıdır.

Dışticaret Rejimimiz, ayrıca alivre satışlara ve özellik arzeden konsinyasyon ve müşterek, hesap suretiyle de ihracata cevaz vermektedir.

Her nev'i ihracat bedellerinin yurda getirilmesi «Türk Parası Kıymetini Koruma» mevzuatına tâbidir.

İthalât :

Ticaret Bakanlığınca hazırlanmakta olan Yönetmeliğe göre ithalât :

- Liberasyon,
- Tahsisli İthal Malları,
- Anlaşmalı memleketler kontenjan listeleri dahilinde yapılır.

Liberasyon ve Tahsisli İthal Malları Listeleri, APA memleketlerine ve aramızda anlaşma bulunmayan memleketlerden, dolar sahasında A.B.D. doları, bunun dışındaki sahalarda A.B.D. doları veya konvertibl APA dövizleri ile mübadele yapan memleketlere müteveccih ve şâmil-dir.

Tahsisli İthal Malları Listesi, sanayici ve ithalâtçılara mahsus olmak üzere ayrı ayrı kota tutarlarını muhtevindir.

Anlaşmalı memleketler kontenjan listeleri, iki taraflı ticaret ve ödeme anlaşmaları hükümleri dahilinde sadece ilgili memleketlerden yapılacak ithalâta mahsustur.

Şimdi, Kalkınma Plânı hedefleri gözönünde tutulmak suretile, takip olunan dışticaret politikamızın esasları üzerinde kısaca duralım:

İhracat bakımından :

— Ödeme dengesinin iyileştirilmesi için ihracatımızın arttırılması esas olup ithalât ikâmesi, yeni ihtiyaçların iç istihsalle karşılanması suretiyle döviz tasarrufu cihetine gitmek, (Kalkınma Plânında, dış ödemeler dengesine, 15 yıllık prespektif içinde ulaşılması öngörülmüştür.)

— Esas itibariyle ihracatımızın bünyesini tarımsal karakterli maddeler teşkil etmektedir. Yeni ihraç maddelerine yer verilmek suretiyle ihracatımızın bünyesinin değiştirilmesi bir hedef ittihaz olunmuştur. Nitekim 1964 yılı ihracatında, 33 kalem yeni madde yer almıştır. Bu suretle zamanla tamamen tarımsal maddeler yerine tam ve yarı mamül sanayi ürünlerinin ihracını sağlamak,

— İhracatımızın arttırılmasını teminen yeni pazarlar bulmak;

— İhracatımızı geliştirmek için vergi mevzuatında gerekli tedbirleri almak,

(Bu maksatla 27.6.1963 tarih ve 261 sayılı Kanunla ihraç edilen bir takım sınai mamüllerin, maliyetlerine tesir eden belirli vasıtalı vergiler, harçlar ve belediye hisselerinin ihracatçıya iadesi kabul edilmiştir.)

— İç ve dış piyasalarda arzı talebe göre ayarlayabilmek ve spekülâtif hareketleri önleyebilmek gayesiyle lisansları, iç ve dış piyasa şartları ve memleket ihtiyaçları gözönünde tutulmak suretiyle vermek;

— İhracatı, döviz karşılığında icra etmek prensibi muvacehesinde, takas ve bağlı muamelelere meydan vermemek,

— Para ve kredi politikasının, her türlü enflasyonist ve deflasyonist tesirlerden uzak olarak yürütülmesi suretiyle ihracat tıkanıklığına meydan vermemek;

— Tarım, sanayi, madenler, petrol v.s. gibi bütün kaynaklardan eğitim ve bilgiye müsteniden en yüksek randımanı alabilmek üzere istihsal tekniğine ulaşmak,

— İhraç mallarımızın bir çoğu kalite üstünlüklerine rağmen uluslararası standartlara uymadığı için dış piyasalara sürümünde büyük güçlüklerle karşılaşıldığından, standartlarının tesbitine önem vermek,

— İhracat için gerekli kredi ihtiyacını, emisyonu başvurmadan elde mevcut imkânları kullanarak karşılayabilmek,

— Afrika memleketlerine de ihraç imkânlarının sağlanması; gibi hedefler izlenmektedir.

İthalât bakımından :

Kalkınmanın gerçekleşmesinde, yatırım maddeleri ve ham maddeler ithalâtı büyük bir önem ifade eder. Ticaret Bakanlığı, ithalât programlarını; döviz imkânlarına, memleket ihtiyacına ve iki tarafı anlaşmalar hesap ve mübadele durumuna ve Plân esaslarına uygun olarak hazırlamakla vazifelidir. Sanayi politikası ile dışticaret politikasının birbirini tamamlayacak şekilde kanalize edilmesi hususu, başlıca esas kabul olunmuştur. Bu esastan hareket edilerek:

— İthalât listelerini, yerli sanayiın himayesi, teşviki nazarı itibare alınarak tanzim etmek; (Ancak yerli sanayiın himayesi, geçici bir nitelik taşımaktadır. Üretim kolu, rekabet edebilir duruma ulaşınca bu himaye kaldırılacaktır.)

— Yurt içindeki üretimi; fiat, miktar ve kalite bakımından memleket ihtiyacını karşılayabilmek durumunda olan maddelerin ithal listelerine alınmaması;

— Yurt içindeki üretimi, ihtiyacı kısmen karşılayan maddelerin liberasyon listesine alınmaması, bu gibi maddeler için; ekonomideki önemi, ihtiyaç ve yerli üretim miktarlarıyla dış ödeme imkânları gözönünde tutularak ölçülü kotalar tesbiti cihetine gidilmesi;

— İthalât ve ihracatın tam bir işbirliği ile organize edilmesi ve yürütülmesi suretiyle aynı maddenin bir yandan ihraç edilirken, öte yandan daha pahalıya ithal olunmaması,

— İmâl ettikleri mamûlleri ihraç eden veya edecek olan sanayicilere, bu mamûllere karşılık ham ve yardımcı maddeler için döviz tahsis olunması,

— Bir kısım malların ticaretinde müstehlik aleyhine inhisar ve istismar hallerinin yaratılmasını önlemek maksadiyle Ticaret Bakanlığının, Tahsisli İthal Malları Listesindeki bazı kotalardan yapılan bütün talepleri karşılayacağı gibi, bir kısım malların ithalini geçici veya devamlı olarak durdurmağa yetkili kılınması; gibi prensiplerin, plân hedeflerine ulaşılması için, hassasiyetle uygulanması çabası içinde bulunmaktadır.

Biliyorsunuz Türkiye - Avrupa Ekonomik Topluluğu Ortaklık Anlaşması, 1.12.1964 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Müşterek Pazar'ın, memleketimiz için ne kadar büyük bir önem taşıdığı malûmdur. Zira ihracatımızın yarısından fazlasının bu memleketlere yöneldiği ve ithalâtımızın da mühim bir kısmının bu memleketlerden yapıldığı gözönünde tutulursa, bu ortaklığın, memleketimiz bakımından ehemmiyeti belirtmektedir.

Müşterek Pazar; üye memleketler arasındaki gümrüklerin kaldırılmasını, sermayenin malların ve insanların serbestçe akımını serbest ticaret ve rekabeti, tek bir serbest pazarı, tek bir iktisadî, ticarî ve malî politikayı izlemeyi kabul ve öngören bir iktisadî nizamdır.

Bu itibarla, özel ve amme sektörü olarak bu duruma ayak uydurmamız için daha şimdiden hazırlanmamız, sanayi ve tarım alanlarında büyük yatırımlar yapmamız, rasyonalizasyona gitmemiz, serbest rekabete mukavemet edecek bir duruma ulaşmayı nazarı itibare almamız, seri ve kütleli istihsalı mümkün kılacak teknik bir ortamın yaratılmasına teveccüh eylememiz gerekmektedir.

Plânlama Çalışmaları Hakkında

Dr. Yaşar GÜRKÖK

Plânlama bilindiği üzere bir tercihler manzumesidir. Acaba hangi yatırımların öncelikle yapılması milli ekonominin yararınadır. Bir yatırım sonunda daima üretim elde etmek söz konusu olduğuna göre, üretim unsurlarını, yani emek, sermaye, toprak ve teşebbüs unsurlarını hangi yatırım sahalarında kullanmalıdır.

Yatırım tekliflerini yapanlar şüphesiz müteşebbislerdir. Müteşebbis özel teşebbüste âzami kâr sağlamayı düşünür ve bunun için de her şeyden evvel rantabl projeler üzerinde durur, yani işletmenin rantabilitesi onun için ön plânda gelir.

Bu itibarla, özel teşebbüs yatırımları bahis konusu olduğu taktirde, esasen Devlet Plânlama Teşkilâtının bunlara direkt bir müdahalesi bahis konusu olamayacağından meselenin milli ekonomi menfaatleri yönünde ele alınması, istihdam, ödemeler bilânçosu, prodüktivite ve kamu menfaatlerinin göz önünde bulundurulması Devlet Plânlama Teşkilâtının başlıca görevlerinden olmalıdır.

Devlet teşebbüsü bahis konusu olduğu taktirde ise, teşebbüste bulunanların teşebbüs neticesinde kazanacakları veya kaybedecekleri maddi bir menfaat bulunmadığından, proje teklifinde bulunanlar rantabilite üzerinde durmayacaklar ve belki de sosyal ve politik mülâhazalarla tahakkukunu arzu ettikleri projeleri rantabl göstermeğe çalışacaklardır.

Bu durum karşısında Devlet Plânlama Teşkilâtı müteyakkız bulunmalı, kamu teşebbüslerinden gelecek projelerin prodüktivitesi üzerinde bilhassa durmalıdır. Bu konuda, üzerine eğilinmesi gerekli bir mesele de yeni yatırımlara girişilmeden evvel mevcutların verimliliklerini arttırmak olmalıdır.

Kanaatimizce, bir memleketin kalkınmasında rol oynayan esas

faktör, yatırımların miktar itibariyle çokluğundan ziyade, o memlekette prodüktif yatırımların yapılmış olmasıdır.

Yapılacak her yatırım prodüktif olmayabilir, fakat her yatırım sonunda bir üretim hasil olacağından üretim unsurları bu sonuçtan muhakkak bir pay alacaklardır ve bunun neticesinde, milli gelire ilâve yapılmış, dolayısıyla de kalkınma hızı artmış olacağından memleket ekonomisi kalkınmış sayılacaktır. Meseleyi bir milâlle biraz daha açıklarsak prodüktivite konusu üzerinde durulmadan, sadece yatırım miktarının çokluğu ile, milli ekonominin kalkınacağını zannetmenin veya halk efkârında böyle bir intiba uyandırmanın ne kadar aldatıcı olacağı anlaşılacaktır.

Bilfarz, tekrar tekrar yiktırılıp yeniden yaptırılan bir bina milli gelirin çoğalmasında, dolayısıyla kalkınma hızının artmasında müessir bir rol oynayacaktır. Halbuki, yapılan işin millî ekonomi için bir israf olduğu, yani yapılan yatırımların prodüktif olmadıkları muhakkaktır.

Bu itibarla, Devlet Plânlama Teşkilâtı, ister özel teşebbüs tarafından, ister kamu teşebbüsü tarafından getirilsin, yatırım projelerinin prodüktivitesi üzerinde önemle durmalı ve prodüktif olmayan yatırımlara uzun vadeli kalkınma plânlarında hiç bir şekilde yer vermemelidir.

Şüphesiz, prodüktivite hesaplarının hassasdiyetle ve sıhhatli bir şekilde yapılması, her şeyden evvel yeterli ve sağlam verilerin varlığına bağlıdır. Yatırım projesi teklifinde bulunanlar projelerini sağlam esaslara istinad ettirmezler ve bir projede bulunması gerekli hususlara yer vermezler ise, Plânlama Teşkilâtı çok defa gerekli tetkik ve tahlilleri yapmak imkânından mahrum kalır. Neticede ya projenin reddi veya hatalı projenin kabulü yoluna gidilir ki, her iki yol da milli ekonomi için zararlıdır.

Bu itibarla, Plânlı Ekonomi tatbikatının memlekete fayda getirmesi için, kanaatimizce, her şeyden evvel yatırımcı teşekküllerin proje konusunda aydınlatılması, hattâ eğitilmesi ve prodüktivite kavramının bu teşekküllere benimsetilmesi gerektir.

Yatırım projelerinin hazırlanması ile ilgili meseleler bir başka yazımızda ele alınacaktır.

A.B.D. ve Rusya'da Meslek Sahibi İnsan Gücü Arzının Kısa Bir Mukayesesi

Yazan: Prof. Dr. Nicholas DEWITT*

Çeviren : Dr. Tunca TOSKAY

Bu kitapta (1) çeşitli vesilelerle A.B.D.'deki meslekî öğrenime değinmiştik. Buna binaen şimdi her iki memlekette, özet olarak, meslek sahibi eğitim görmüş insan gücü imkânları ile ilgili nihai mukayeseler yapmak uygun olacaktır. Şüphesiz ki A.B.D.'de yüksek öğrenim Rusya'ya nazaran daha kolay yapılabilir. 1953'te A.B.D. de yüksek öğrenimi tamamlamış yaklaşık olarak 5.800.000 kişi olmasına karşılık Rusya'da yüksek öğrenim yapmış aşağı yukarı 2.000.000 kişi vardı. Bununla beraber tatbiki ilimler alanında, meselâ mühendislik, ziraat, tıp gibi yüksek tahsil yapmış meslek sahiplerinin sayısı A.B.D.'de aynı meslekte öğrenim yapmışların sayısına yaklaşık olarak eşit veya biraz daha fazladır. 1953'te A.B.D.'de 5.30000 diplomalı mühendis, takriben 195.000 hekim (90.000'i dışı) bulunuyorken, Rusya 500.000 diplomalı mühendise ve 280.000 hekime (20.000'i dışı) sahipti. Yine Rusya 170.000 tarım uzmanına malik iken, A.B.D. 'de 150.000 diplomalı tarım uzmanı bulunuyordu.

Elbette; bu miktarları manalândırabilmek için nüfus ve tarımsal olmayan işgücü hacmi ile mukayeseli olarak gözönünde tutmak gerekir. Rusyanın nüfusu yaklaşık olarak A.B.D.'den 1/4 daha fazla iken tarımsal olmayan işgücü hâlâ A.B.D.'den 1/3 daha küçüktür. Böylece eğitim görmüş meslek sahiplerinin nisbi hissesi bütün nüfusa oranla daha düşüktür. Fakat aşikâr ki tarımsal olmayan işgücüne oranla biraz daha yüksektir.

Meslek sahibi Sovyet işgücününün diğer iş sahalarındaki kompozisyonunu özetlersek, eğitim sisteminin her kademesinde her dereceden öğretmenlerin sayısı A.B.D.'den fazla olmakla beraber Sovyetler Birliğinde bütün öğretmenler arasında yüksek öğrenimi tamamlamış olanların nisbi payı aslında küçüktür.

* Yazar halen Indiana Üniversitesinde eğitim profesörüdür.

1) Bu makale yazarın bu konudaki incelemesinin sonuç bölümünden alınmıştır.

Sovyetler Birliğinde 1952 yılında istihdam edilen yaklaşık olarak 2.000.000 öğretmen içinde yüksek öğrenim yapmış olanların oranı % 37 (750.00 kişi) iken, 1953 te A.B.D.'de 1.400.000 öğretmen mevcut ve bunların arasında % 70'i yüksek öğrenim yapmıştı.

Sovyet yüksek öğrenim müesseselerindeki öğretmenlerin sayısı A.B.D.'dekinin yarısı kadardır. 1953 yılında A.B.D. yüksek öğrenim müesseselerinde yaklaşık olarak 210.000 öğretmene sahip iken, 1952 yılında Sovyetler Birliği aynı müesseselerde 90.000 öğretmene malikti.

Son olarak, A.B.D.'de çeşitli işletmecilik, hukuk, ticaret edebiyat ve çeşitli sosyal ilimlerde büyük bir öğrenim görmüş meslek sahibi arzu mevcut iken, Sovyetler Birliğindeki gerçekten çok azdır. Edebiyat ve sosyal ilimler öğrenimine sahip seçkin Sovyet elemanları da eğitim alanında istihdam edilmektedir. Meselâ, A.B.D.'deki bir milyondan fazla mevcutla mukayese edersek Sovyetler Birliği de sosyo-ekonomik ilimler öğreniminde 100.000 den az eleman vardır.

A.B.D.'deki meslek sahipleri ile muayyen mukayeseler yapıldığı gibi, Sovyet meslek sahibi işgücünün iş sahaları itibariyle tahlili, Sovyet yüksek öğreniminin hâlâ esas olarak teknik ilimler ve tatbiki alanlarda (mühendislik, ziraat, tıp) uzmanlar yetiştirilmesine doğru tanzim edildiği ve geçen yirmibeş yıl boyunca A.B.D. ile mukayese edildiğinde eşitliğe yakın bir seviyeye ve bazen sayı üstünlüklerine ulaşılmaya muvaffak olduğu görülür. Bundan başka, Sovyet Rusya'da yarı meslekî orta öğretim, destekleyici personel arzının artmasına yol açtığı halde, A.B.D. de bu personel esas itibariyle işte eğitim usulü ve öğrenim görmüş kolej mezunlarından eksik istifade ile sağlanmaktadır.

Eğitilmiş meslek sahibi insan gücü arzı ve istismarında da, Sovyetler Birliği cebrî kolektivizasyon, tensikatler, savaş ve 1920'lerde eğitim alanında vuku bulan radikal denemelerin yarattığı yıpratıcı tesirlere rağmen geçen yirmibeş yılda yukarıda zikredilen önemli ilerlemeleri kaydetmiştir. Meslek sahibi insan gücünün genişlemesi kadınlardan geniş ölçüde yararlanma ile (bütün mesleklerin % 50'si) kolaylaşmıştır. Bu insan gücü genişlemesi, Komünist diktatörlüğünün ileri sürdüğü bütün ideolojik ve politik ön fikirlere rağmen entellektüel sınıflar nesillerinin kademeleri arasından yayılmıştır. Komünist partisi içindeki meslek sahipleri eksikliğini doldurmak için devamlı mücadeleye ve yeknesaklık için şiddetli baskıya rağmen, özellikle 1935'ten beri meslek sahiplerinin yalnız 1/3'ü resmî olarak bu partiye bağlılığı kabul etmiştir.

Sovyet meslek sahibi işgücündeki artışlar, yalnız Sovyet yüksek öğrenim müesseselerinin mezun verme gücü ile değil, fakat aynı zamanda uzmanlara farklı muamele yapmak yoluyla devam ettirilmiştir. Böy-

le farklı muameleye rağmen geçen yirmibeş yılda Sovyet öğrenim görmüş meslek sahipleri arasındaki net kayıplar A.B.D.'de olduğundan daha büyüktür. Mamafih, günümüzde yıllık kayıplar A.B.D.'den daha küçük olmaktadır, Sovyetler Birliğinde bütün sahalardaki eğitilmiş personele yıllık ilâveler A.B.D.'dekinden hâlâ daha küçük, teknik ilimler ve tatbiki sahalardaki ihtisaslaşmış personele ilâveler ise daha büyüktür. Her ihtimalde de büyük olmaya devam edecektir. Sovyet resmî kaynakları, eğitilmiş meslekî personel kıtlığından şikâyet ederlerken, Sovyet meslek sahibi insan gücünü, işgücündeki artıştan daha büyük oranda artırmak gayretleri, Sovyet plâncılarının mevcut teknolojiyi geliştirme ve yeni endüstriyel teknolojiye hakim olma arzularının uzun vadeli hedefleri olarak devam etmektedir. Bu teşebbüsün başarısının, hâlâ geniş ölçüde, resmî olarak öğrenim görmüş uzmanlara gelecekteki ilâvelere bağlı olduğu kabul edilmektedir. Bu kitap boyunca Sovyetler Birliğindeki meslek sahibi personelin eğitimi, arzı ve onlardan faydalanılması ile ilgili herşey söylenmemiştir. Bu eksikliklere rağmen geçen 25 yıl esnasında uzman insangücü kaynakları meydana getirme yolunda Sovyetler Birliğinin pek büyük adımlar attığını aklımızda tutmalıyız. Sovyetlerin bu gayretlerinin bir sonucu olarak, özel meslek sahalardaki eğitim görmüş insangücü söz konusu olduğunda, Sovyetler Birliği A.B.D.'ne yakın duruma veya küçük sayı üstünlüklerine ulaşmıştır. Sovyetlerin gayretleri devam etmektedir. Öğretim alanında ve ihtisaslaşmış insangücü kaynakları hususunda A.B.D.'lerinin politikası ya gelecek 10 yıl içinde bir karara varacak veya denge bozulmuş olacaktır.

Milletlerarası Ticarete Ticarî Nümuneler

E. C. S. KARNELERİ

Reşit ATA

Gümrük ve Tekel Bakanlığı Müfettişi

Türkiye, üyesi bulunduğu «Brüksel Gümrük İşbirliği Konseyi - Conseil de Coopération Douanière - Customs Co-Operation Council» tarafından hazırlanan 1 Mart 1956 tarihli «Ticarî nümuneler için E.C.S. Karnesi hakkında gümrük sözleşmesi» ni 2 Haziran 1959 tarihli Resmî Gazetede yayınlanan 7289 sayılı Kanun ile tasdik etmiş bulunmaktadır.

Ticarî nümuneler için E.C.S. (Echantillons Commerciaux - Commercial Samples) karnesi hakkındaki sözleşmenin gayesi, Kanunun esbabı mucibesinde «Ticarî nümunelerin bir memlekette diğerine irsali münasebetiyle ifası gereken ve hudutları geçmek isteyen tüccar veya tüccar mümessilleri için ciddi mâniler teşkil eden gümrük formalitelerinin sadeleştirilmesi...» şeklinde belirtilmiştir. Bu Sözleşme ile, ticarî nümunelerin ithalde alınan vergi ve resimlerden muaf olarak bir memlekete ithallerinde, beyanname verme mükellefiyeti, vergilerin muvakkaten ödenmesi veya muteber bir kefil aracılığı ile teminata bağlanması gibi formaliteler kaldırılmıştır. E.C.S. karnesi, sözleşmeye katılan memleketlerde gümrüğe muteber bir beyanname ve teminat mektubu yerine geçmektedir. Dolayısı ile, muvakkat kabul beyannamesine lüzum kalmamaktadır. Karne kapağının arkasına, ısdar eden Cemiyet tarafından nümunelerin listesi yazılır. Karne sayesinde, tedad edilen nümunelik eşyanın gerek menşe memleketten muvakkaten çıkışında ve geri gelişinde, gerek muvakkaten ithal edileceği yabancı memlekete girişinde ve çıkışında pek çok formaliteler ortadan kaldırılmış ve böylece kolaylık temin edilmiş olmaktadır. Nitekim, «Mütekabil bir ecnebî Cemiyet, beynelmilel bir teşekkül veya bir Âkit Taraf gümrük makamları tarafından, ithal memleketinde verilmek üzere bu karneleri ita ile vazifeli muteber Cemiyetlere sevk edilen E.C.S. karneleri veya E.C.S. kar-

nelerinin parçaları hiçbir ithal memnuiyet veya tahdidine tâbi tutulmaz ve ithale terettüp eden vergilerden muaf olarak ithal edilirler. Benzeri kolaylıklar ihracatta da tatbik olunur» (Madde 3.).

Sözleşme'ye göre numune, imal edilmiş bulunan muayyen bir eşya kategorisini veya imali derpiş edilmiş eşyanın modellerini temsil eden madde'dir. Ancak, bu maddeler ecnebi memlekette yerleşmiş bir şahsa ait bulunmalı, ecnebi memleketten sevk olunacak eşyanın siparişini temin için ithalâtçı memlekette gösteri mevzuu olmak veya sadece teşhir edilmek gayesiyle ithal edilmelidir; ithal edildikleri memleket ülkesinde buldukları müddet zarfında ne satılmalı, ne normal istimale tahsis edilmeli ve ne teşhis maksadı dışında herhongi bir şekilde bedeli mukabilinde kira ile kullanılmalıdır; muayyen müddet içinde yeniden ihraç edilmelidir; (Madde: 1).

E.C.S. Karneleri, «Karne ısdar eden Cemiyet» ler tarafından (Türkiye'de Odalar Birliği), yalnız ısdar eden memlekette ikamet eden ve sıfatlarının ya tüccar veya imalâtçı, ya tüccar veya imalâtçı ajan veya mümessili olduğunu isbat eden hakiki veya hükmi şahıslara verilebilir. «Garanti eden Cemiyet» ler, karne ısdar eden mütekabil Cemiyet tarafından verilen karnelerle ithal edilen numuneler için tediyesi lâzımgelen vergileri ödemeyi garanti eder (Madde: 2).

E.C.S. Karnesi ile (muvakkaten) ithal edilen numuneler, bu vesikanın muteberiyet müddeti ve muvakkat ithal memleketi gümrük makamları tarafından tesbit edilen müddet içinde aynen yeniden ihraç edilecektir (Madde: 7). Karne ile (muvakkaten) ithal edilmiş bulunan numuneler yeniden ihraçtan istisna edildiği takdirde, «garanti eden Cemiyet» mükellefiyet altında kalır, ithal vergileri tutarını derhal teminata bağlar veya öder (Madde 8 ve 14).

Bu usul halen Türkiye dahil 34 memlekette (1) tatbik edilmekte olup 1963 yılında 2 milyon dolar kıymetinde ve 50 çeşit kadar eşya için 28.000 karne verilmiştir. Bu hesaba göre memleket başına, ortalama 823,5 karne ve 58.820 dolar (50.000 Türk Lirası) düştüğü halde, Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği 2 Haziran 1959 tarihinden beri Türkiye Odalar Birliği'nin verdiği karne sadece 5 adet olup temsil ettikleri yekûn kıymeti de 1000 lira civarındadır (2).

Kalkınmamızda birinci derecede rolü sanayileşmeminin ve ihracat artışının oynıyacağı tesbit edilmiş ve ihracatı geliştirme yolunda tedbirler alınmıştır. «Milletlerarası anlaşmaların yapılması, yürürlüğü ve yayımlanması ile bazı anlaşmaların yapılması için Bakanlar Kuruluna yetki verilmesi hakkında 244 sayılı Kanun» ile «İhracatı geliştirmek

amacı ile vergilerle ilgili olarak Hükümetçe alınacak tedbirlere dair 261 sayılı Kanun» (3) bu yolda alınmış en müessir tedbirleri ihtiva etmektedirler. Nümunelik eşya ihracı için karne usulünü kabul edişimiz ise, aynı yolda daha önceden atılmış bir adım, ihracat mekanizmasının çalışmasını temin için mevcut bir kolaylıktır. Her ne kadar bu usul ziraî mahsuller için pek elverişli değilse de, bilhassa bugün yabancı memleketlerde aranan ve günün modası haline gelen (ki Türkiye için zamanında davranılarak istifade edilmesi gereken bir fırsattır) hediyelik fantazi eşya için son derece müsaittir. E.C.S. karneleri konusunun ilgilenebilecek ticaret erbabınca gereğince duyulmamış olması da akla gelmektedir ki, Ticaret ve Sanayi Odalarının bu mevzuda üyelerini tekrar aydınlatmaları, hattâ teşvik etmeleri, netice olarak da bu usulden Avrupa memleketlerinde olduğu gibi Türk tüccar, imalâtçı veya mümessilleri tarafından geniş ölçüde faydalanılması temenniye şayandır.

- (1) Akit taraflar: Avusturya, Birleşik Arap Cumhuriyeti, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı, Çekoslovakya, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Haiti, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, Norveç, Portekiz, Türkiye, Yugoslavya. İmzalayan fakat henüz tasdik etmeyenler: Almanya, Belçika, Lüksemburg.
- (2) Doç. Dr. Vamık Toprak. Brüksel Gümrük İşbirliği Konseyi ve Faaliyetleri. Ankara 1964.
- (3) 261 sayılı Kanun madde 1: «Mamullerimize ihraç gücü kazandırmak amacı ile bunların tevsik edilecek ihraç fiatlarında vergi, resim, harç ve benzer tesirler icra eden sair mükellefiyetleri, muaflik ve istisnalar ihdası veya iade suretiyle ve gerektiği takdirde mevcut malî mevzuattaki ihracata müteallik muaflik, muvakkat kabul ve iade hükümlerini de geri bırakarak tamamen veya kısmen bertaraf etmeye ve bu maksatla gerekli usulleri ihdası, bunların uygulanmasını mümkün kılacak şartları hazırlamaya, bu usul ve şartlarda gerekli değişimleri yapmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir».

A D İ M A D İ M
Y U R D U M U D O L A N D İ M

Yazan :
Sabri ERDEM

Şiirlerle Memleket Gezisi
Fiatı 7,5 Lira

Dağıtım yeri : Ferhan Bozkurt ve Ortağı
Adres : Ankara Cad. Kebeci Han, Zemin kat

Türkiye'de Milli Gelirin Bölüşümü

Işıl E. MANİSALIOĞLU

1923 den beri bütün dönemi kapsayan devamlı istatistiklere sahip değiliz. Nüfus istatistikleri de 1927 den başlamaktadır. Bu bilgilere göre Türkiye'de 1927 - 60 arasındaki devrede, nüfus iki misline çıkmıştır. İkinci Dünya Savaşı devresi hariç nüfusumuzun artış hızı da gittikçe büyümektedir.

Tablo I. (1938 = 100) Milli gelir, Adam başına gelir,

Yıllar	1927	1938	1945	1950	1958	1961
Millî Gelir	53	100	77	121	213	226
Adam başına Gelir	65	100	69	101	129	125

Bundan dolayı salt milli gelirden önemli derecede bir artış olmasına rağmen adam başına gelir deffark büyük olmamaktadır. Yani halkın refah artışı çok fazla değildir. Adam başına gelir başka ülkelerle karşılaştırıldığı zaman, ekonominin henüz yüksek tasarruf, yatırım kapasiteli bir safhaya erişemediği görülmektedir. (Tablo 2)

Tablo 2: Sabit Fiatlarla Adam Başına Gayri Safi Hasıla İndeksi:

	1950	1953	1957	1960
Hollanda	91	100	117	130
İtalya	86	100	122	144
B. Almanya	80	100	117	130
Avusturya	88	100	135	155
Yunanistan	81	100	128	141
Türkiye	79	100	99,5	104

Sabit fiatlarla adam başına gayri safi hasıla indeksi karşılaştırılma-

ları yapıldığı zaman Türkiyede adam başına gelir trendi diğer memleketlere nazaran daha alçaktan seyretmekle beraber aynı zamanda artış hızı bakımından da diğer memleketlerle düzeyleri arasındaki fark çok fazladır.

Türkiyede 1950-60 yılları arasında fert başına gelir artışı indeksi ve toplam gelir artışı indeksi aşağıdaki seyri izlemiştir.

Burada görüldüğü gibi 1950 - 1960 devresi toplam millî gelirinde % 70 lik bir artış olmasına rağmen nüfus artışı dolayısıyla adam başına millî gelir artışı ancak % 24 olmuştur ki bu da söylediğimiz gibi diğer memleketlerle karşılaştırdığımız zaman çok düşüktür.

	Fert başına gelir artışı indeksi	Toplam gelir artışı indeksi
1950	100	100
1951	111	115
1952	118	125
1953	128	139
1954	113	126
1955	118	135
1956	122	145
1957	126	154
1958	128	160
1959	130	167
1960	130	173
1961	124	170

Asıl önemli olan ise bu yıllar içinde gelirin fiili dağılımının gittikçe kötüleşmesidir.

Gelir guruplarını beşe ayıralım:

I — KAMU SEKTÖRÜNDE ÇALIŞANLAR

Aşağıdaki tablodan da görüleceği gibi cari fiyatlarla memur maaşları 2.5 misli artmasına rağmen, sabit fiyatlarla, ancak % 9 luk bir artış göstermiştir.

Kamu gelirlerinin ortalama gelir artışını takip oranı

(Tablo 3)

	Ort. memur gelirleri	Sab. Fi. ile memur maaşları indeksi	Sab. Fi. ile adam baş. G.S.M.H.	Memur gel.nin G.S.M.H. indeksi-ne oranı
1950	169	100	100	100
1951	185	100,8	108,7	100,1
1952	203	112,1	122,8	91,3
1953	216	115,9	136,1	85,1
1954	263	134,0	122,3	109,5
1955	281	118,0	136,1	86,8
1956	321	125,1	131,1	95,4
1957	337	114,1	135,1	84,7
1958	350	99,8	134,5	74,2
1959	452	103,8	135,1	76,8
1960	487	109,0	138,6	77,6

Burada sadece memurların ele alınmasının sebebi katma, özel ve belediye bütçelerinden maaş alanların da durumlarının aynı olmasındandır.

Kamu kesiminde çalışan aylıklı ve ücretli memurların şahsi vergiler sonrası 1950 fiyatları ile ortalama gelirlerinin 1960 yılında 1950 yılına oranla % 9 arttığı görülmüştür. Bireyin reel gelirindeki artış oranı diğer koşullar aynı kalarak - hayat standardının yükseliş oranı olarak kabul edilebileceğinden kamu kesiminde çalışanların ortalama hayat standartlarının % 9 artmış olduğu kabul edilebilir.

Diğer yönden aynı dönemde 1950 fiyatları ile nüfus başına gayri safi milli hasıla artışı % 38,6 dır. Bu oran da 1950 - 1960 dönemi Türkiye hayat standardındaki ortalama yükseliş olarak alınabilir.

Türkiye'nin ortalama hayat standardının %38.6 artmasına karşılık kamu kesiminde çalışanların maaş ve ücret gelirlerinin % 9 artması demek bu kesimde çalışanların gelir dağılımından aldıkları payların devre sonunda devre başına göre % 22 azaldığı şeklinde açıklanabilir. Devre başı-devre sonu karşılaştırılması yerine aynı oranların devre içi ortalaması ele alındığı takdirde kamu kesiminde çalışanların 1950 fiyatları ile vergi sonrası ortalama gelirlerinin % 13, buna karşılık nüfus başına G.S.M.H. nin % 27 artmış olduğu görülür. Bu kamu sektöründe çalışan-

ların gelir dağılımından ellerine düşen payın % 12 azalması demektir. Yani bu kesimde çalışanların nispi paylarının gittikçe küçüldüğü görülmüştür.

II — İŞÇİLER

Burada sadece İşçi Sigortalarına bağlı işçilerin durumu gözönüne alınmıştır.

Tablo 4. İşçi gelirlerinin ortalama gelir artışı takip oranı.

	Net Ort. aylık gelir	Sab. Fi. ile işçi gel. ind.	Sab. Fi. ile baş. G.S.M.H.	İşçi gel. indinin G.S.M.H. ind.'e oranı
1950	120	100	100	100
1951	123	101,9	108,7	93,7
1952	135	105,0	122,8	85,5
1953	145	109,6	136,1	80,5
1954	175	122,8	122,3	100,4
1955	201	119,1	136,1	87,4
1956	230	126,9	131,1	86,7
1957	259	124,0	138,1	91,7
1958	301	120,9	134,5	89,8
1959	370	119,7	135,1	88,6
1960	393	124,0	138,6	89,4

Tablo 4 den de görüldüğü üzere gündelik ortalama gelirden bir yükseliş olmasına rağmen, gerçekte nisbi bir düşüş göze çarpar. Sabit fiyatlarla aylık gelir 116,2 den 144,1 e çıkmış yani % 24 lük bir artış olmuştur. Buna karşılık, sabit fiyatlarla adam başına G.S.M.H. içindeki payların ortalama olarak % 10 civarında kaybettikleri meydana çıkmıştır.

Elde edilen sonuca göre işçi ücretlerindeki gelir kaybı (nisbi olarak) memur ve ücretli olarak çalışanlar kadar büyük değildir. Fakat sadece sigortalı işçiler alındığı gibi aynı zamanda yüksek ücret alan teknik elemanlarda burda incelenmiştir. Yani kesimin geliri sun'i olarak fazla gösterilmiştir.

Sonuç olarak, bu kesimin hayat standardı normal hayat standardının çok altında kalmış olduğu söylenilebilir.

III— ZİRAAT GELİRLERİ :

D.P.T. nin yaptığı hesaplara göre, tarım nüfusunda, 10 milyon 60 bin kişi bulunmaktadır. (15-64 yaşları arasında)

Tablo 5. Zırai gelirlerin ortalama artışını takip oranı:

	Sabit F. ile zırai gelir	Sab. Fi. ile Nüf. baş. zırai gelir	Zırai Gel. İndeksi ile G.S.M.H. İnd.'e oranı
1950	100	100	100
1951	120,6	118,5	109
1952	128,3	123,9	100,8
1953	141,5	134,3	98,6
1954	112,9	105,3	86,0
1955	123,0	112,7	82,8
1956	133,8	120,2	91,6
1957	137,1	120,5	87,2
1958	137,1	118,1	87,8
1959	145,4	123,2	91,1
1960	151	124,8	90,0

Yukarıdaki tablodan da görüldüğü üzere devre sonunda zırai gelirin % 24,8 artmasına karşılık adam başına G.S.M.H. % 36,8 artmıştır. O halde zırai gelirlerin genel ortalama gelir artışını takip oranı % 90 olmuştur. Bu zırai gelir sahiplerinin durumunun daha iyi olduğunu gösterir. Fakat bu memur ve işçilere göre bir iyi durumdur.

Diğer taraftan zırai sektör içindeki gelir dağılımının diğer iki sektör içindeki gelir dağılımından daha farklı olduğu görülür. Zırai sektör homojen olmayıp emek ve rant gelirlerinden doğmaktadır.

D.P.T. nin yaptığı araştırmalara göre ziraat kesimindeki gelir dağılımı bu kesimde çalışanların % 90 nının zırai gelirlerin % 48 ini ve geri kalan yüksek gelirli % 10 un ise % 52 gelir aldığı yargısındadır. En düşük % 10 ile en yüksek % 10 arasında 5 misli fark vardır.

I — GAYRI MENKUL GELİRLERİ :

Burada da hesaplamalarda diğer kesimlerdeki metod uygulanmıştır.

Tablo 6. Gayri Menkul gelirin Ort. gelir artışını Takip oranı:

	Sab. Fi. ile Ort. Kira İndeksi	Sab. Fi. ile Adam baş. G.S.M.H.	Kira ind. nin G.S.M.H. ya oranı
1950	100	100	100
1951	103,2	108,7	95,9
1952	95,2	122,8	77,5
1953	94,0	136,1	69,0
1954	130,0	122,3	113,2
1955	160,0	136,1	118,3
1956	157,3	131,1	119,9

1957	162,0	138,1	119,9
1958	161,8	134,5	120,2
1959	182,9	135,1	135,4
1960	163,7	138,6	118,1

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi devre sonunda reel gayri menkul kirası % 63,7 lik bir artış göstermiştir. Kiralar devre sonunda ortalama gelir artışını % 18,1 oranında geçmişlerdir. Diğer taraftan devre boyunca reel kiralar % 37 bir artış göstermişlerdir. Dolayısıyla, devre boyunca, gayri menkul sahiplerinin gelirleri, ortalama olarak, adam başına G.S.M.H. artışının % 7,7 üstünde seyretmiştir.

Sonuç olarak, gerek tarımdaki, gerekse diğer sektörlerdeki, emekçilerin, 1950 fiyatları ile şahsi vergiler sonrası olarak, elde ettiği gelirlerin, 1950 sabit fiyatları ile nüfus başına G.S.M.H. artış oranını izleyemediği ve dolayısıyla, hayat standartlarının, normal hayat standardının çok altında olduğudur.

Diğer taraftan yapılan hesaplara göre, Devletin toplam gelirin bu devre içindeki artışının, G.S.M.H. nin artışına oranı aşağı yukarı aynı kalmıştır. O halde emek sahiplerinin gelirleri, G.S.M.H. artışını izleyemediği, ve tarımsal rant sahipleri ile Devletin gelirlerinin ise, G.S.M.H. artışı kadar arttığına göre, sermaye, gayri menkul geliri gibi diğer gelir sahiplerinin adam başına gelirlerinin, 1950 - 60 devresi içinde emekçi gelirlirinin düşüklüğünü karşılayacak oranda G.S.M.H: artışı üstünde bir artış göstermişlerdir.

Ortak Pazar ve Sigortacılık

Ayhan AGUN

Avrupa entegrasyonu ile ilk önce hususi sigorta sektörü ilgilendi. Bu hususi ilginin doğmasına sebep hayat standardı, sigortalı hacmindeki artış ve devletin kontrolüdür.

Birinci hususun sigortacıyı ilgisiz bırakamayacağı aşikârdır. Bir kimsenin sahip olduğu servetler mal ve mülk olarak arttıkça muhataralarının da o nisbette artması tabii ve normaldir. Bu sebeple servet sahibi kimse dolayısıyla muhtemel muhataralara karşı bu varlıklarını sigortalamak suretiyle korunma çareleri arayacaktır. Diğer taraftan çok yüksek bir gelir bu kimseye sigorta primlerinin karşılanması için lüzumlu meblâğların rahatça tefrikine imkân sağlayacaktır. Ve nihayet bugünün modern zihniyeti imkân nisbetinde muhtemel muhataralarla karşılaşmamayı, onlardan mümkün olduğu kadar uzak kalmayı arzulamaktadır. Roma Anlaşması topluluğa dahil fertlerin hayat standartlarını yükseltmeye yönelmekle sigortacılığa en elverişli zemini hazırlamış bulunmaktadır.

Bir diğer yönden sınıai temerküz daima daha büyük ve gittikçe daha çeşitli tehlikelere, meselâ yangına maruz makine ve binalar karışımını meydana getirmekte, sür'atli ve ilmî kalkınma müteşebbisleri, atom enerjisinin pasifik gayelerle kullanılmasında olduğu gibi, büyük muhataralarla karşı karşıya bırakmaktadır. Yüksek hayat standardının etkisiyle daha da kuvvetlenmiş güçlü sigorta şirketleri tarafından, rekabeti zayıflatan ve fiyatları ağırlaştırılan muazzam karşılıklar teşkili yerine, istihsal maliyetinde dikkate alınan devamlı ve normal primler mukabili sanayiciler bu muhataralardan kurtarılmaktadır.

Müşteri yönünden gelişme imkânlarını müsait gördüğü bir memlekette kurulan bir sigorta şirketinin faaliyeti, sadece o bölgenin nüfus miktarı ile hudutlanmakla kalmamakta ayrıca diğer şirketlerin de rekabetine hedef olmaktadır. Halbuki sigortacılıkta, risklerin en iyi bir tarzda dağılımını temin edebilmek için, mümkün olduğu kadar çok sayıda sigortalının bir arada toplanması hayati bir önem taşımaktadır. Bu sebeple sigorta şirketlerinin ekserisi faaliyetlerini millî hudutların

dışına yaymak imkânını aramaktadırlar. Bu imkânları umumiyetle şubeler açarak, acentalıklar, irtibat büroları tesis ederek veya yerli şirketlerle mukaveleler aktederek yaratmaktadırlar. Sigortacılıkta bu enternasyonalizasyon ise ancak programında hizmetlerin ve müesseselerin yerleşme serbestisini öngören, Ortak Pazar'da gerçekleşebilir ve gelişebilir.

Ortak Pazar'da, müesseselerin sayısına göre, sigorta piyasasının durumu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Faaliyetin icra edildiği memleketler
Menşee memleketler Almanya Belçika Fransa İtalya Lüksemburg Hollanda

Almanya	884	3	21	6	—	16
Belçika	28	209	76	9	1	43
Fransa	11	19	390	17	1	19
İtalya	4	—	12	100	—	1
Lüksemburg	—	10	13	—	2	1
Hollanda	29	36	35	6	—	764

Şubeler açılması memleketlere göre değişen çeşitli nizamla bağlı bulunmakta, hattâ aracılıkla mukaveleler akti de, bazı branşlar hariç, serbestçe yapılamamaktadır. Ortak Pazar'da nasıl ki malların serbestçe mübadelesi bir takım hükümlere bağlanmıştır.

a — Altı memlekettten birinin bütün fertlerine Birliğin herhangi bir diğer memleketinde serbestçe yerleşmek imkânı vermek,

b — Birliğin hangi memleketinde olursa olsun bütün vatandaşların hizmetlerde bulunmasına müsaade etmek, hususları da bir programla tesbit edilmiştir.

Sigortacılık da ise,

— 1965 yılı sonuna kadar, hayat sigortaları hariç, bütün direk sigortaların,

— 1967 yılı sonuna kadar da, hayat sigorta şirketlerinin, acentaların ve mümessilliklerin, serbestçe faaliyete geçmeleri hususu gerçekleşmiş olacaktır.

Bu serbesti elde edildiğinde, Ortak Pazar'ın altı memleketinden birine ait bütün sigorta şirketleri, bu memleketlerden herhangi birine kolaylıkla yerleşebilecek, hattâ sigorta şirketleri ve mutavasılar, hiçbir güçlüğü maruz kalmadan, hizmetlerin serbestisi anlayışı içinde, her

tarafta iş görebileceklerdir. Böylece Liyon'lu bir mutavassıt, Amsterdam'daki bir şirkete Roma'lı bir müşteriyi sigorta ettirebilecektir. Halbuki bugün, kendi memleketinden ayrı olarak yabancı bir memlekette yerleşerek iş görmek isteyen bir sigorta şirketi, yalnız menşe memleketin nizamlarına değil, ayrıca çalışmak istediği memleketin de nizamlarına uymak mecburiyetindedir.

Bununla beraber bu serbesti ancak, sigorta şirketlerine has bir engelin hallinden sonra teessüs edebilecektir. Bu husus da murakabe esaslarına müteallik hükümlerde yeknesaklığın sağlanmasıdır. Bizzat faaliyetleriyle sigorta müesseseleri muazzam meblağlar elde etmekte ve fakat toplanan bu fonların tamamı derhal elden çıkmamaktadır.

Umumiyetle primler, hayat sigortalarında mukavelenin vadesine, diğer branşlarda hasarın tediyesine kadar oldukça uzunca bir zaman muhafaza olunmaktadır. Tahsilâtla ödeme arasında geçen bu müddet, diğer sektörlerde olduğu gibî kârdan bir hisse ayırma şeklinde değil, fakat sigortacının sigortalılarına karşı taahhüdünün bir garantisi olarak, şirketi ihtiyatlar teşkiline sevk etmektedir.

1960 yılında tahsil edilen primlerle plase edilen meblağların miktarı, memleketler itibariyle, şöyledir:

	Prim Milyon DM.	Yatırımlar Milyon DM.
Almanya	: 9.346.—	25.700.—
Belçika	: 1.598.—	5.237.—
Fransa	: 6.185.—	12.116.—
İtalya	: 1.672.—	4.960.—
Hollanda	: 1.818.—	10.660.—
İsviçre	: 1.510.—	10.783.—

Bu zaruri sermaye birikimi, sigorta şirketleriyle alâkalı şahısların miktarın ve sigorta muamelelerinin çok teknik bir karakter arzemesi gibi hususlar, uzun zamandan beri Devleti bu sektörü kontrol altında bulundurmaya sevketti. Ezcümle, kuruluş için müsaade istihsaline, teminatların tesisine, bilânço ve işletme hesaplarının senelik kontrolüne, çeşitli yatırım nev'ileri arasında fonların dağılımına v.s. ye müteallik âmir hükümleri bu arada zikredebiliriz. Bununla beraber bu hükümler bir memlekettten diğerine değişmekte, bazen bir tek sigorta branşında tesis edilen murakabenin (Hollanda'da hayat sigortalarında) diğer memleketlerde bütün sigorta branşlarını da içine alarak sıkı bir tarzda uygulandığı görülmektedir. Sigorta şirketlerinin her memlekette ve böl-

gede serbestçe yerleşebilmelerini ve çalışabilmelerini temin için bütün bu farklı nizamların Ortak Pazar memleketleri arasında yeknesak bir duruma sokulması lâzım gelmektedir. Bu belki meselâ Hollanda'da murakabenin sıkılaştırılmasına ve Fransa'da ise yumuşamasına yol açacaktır.

Bu mevzuda devlet murakabe teşkilâtı tarafından olduğu kadar, bizzat sigorta şirketleri tarafından da çalışmalar yapılmakta ve iki görüş bu çalışmalarda çatışmaktadır. Bir grup, evvelâ sık sık yabancı sigorta müteseselerinin muhatap olduğu tefriklerin tasfiyesini ve bundan sonra müşterek kaidelerin vaz'edilmesini ileri sürmekte, diğer grup ise, uygulanması milli değil, belki de Avrupalı bir teşkilâta tevdi edilecek olan nizamların derhal tesbitini istemektedir. Esas olan, sigorta şirketlerinin likidite ve ödeme durumları dikkatle izlenmek suretiyle, Ortak Pazar dahilinde bu şirketlerin mümkün olan kolaylıkla çalışmalarına imkân verebilmektedir.

Bu arada diğer unsurlar da, ezcümle yatırımlar meselesi, dikkate alınmalıdır. Bütün sigorta şirketleri plase etmeye mecbur olduğu ihtiyatlar tefrik ederler. Bu ihtiyatların nelerden teşekkül ettiğine ve sigortalılar için oynadığı role yukarıda temas etmiş bulunuyoruz. Hayat sigortalarında plase edilen fonların geliri primin hesabında dikkate alınmakta ve dolayısıyla bu husustan sigortalılar istifade etmektedir. Yangın ve kaza branşlarında ise fonların geliri teknik zararları, yani umumi masraflarla hasar ve muallak hasarlara nisbetle tahsil edilen primlerin kâfi gelmemesi hâlinde farkı karşılamaya yardım etmektedir. Bu gelir ve senetlerin satışından elde edilen kâr, böylece primlerin makûl bir seviyede tutulmasına imkân vermektedir. Murakabe şartlarının düzenlenmesi, telif edilmesi hâlinde bir şirketin, fonlarını faaliyette bulunduğu ülkelerden her birine dağıtması yerine, bir tek memlekette toplanması imkânı hasıl olacaktır. Bu toplu meblâğların idaresinin, dağıtım meblâğlardan daha kolay olacağı ve üstelik yatırım ihtiyaçlarının kuvvetle gelişmekte olduğu 180 milyonluk bir pazarda daha rahatlıkla iş sahası bulacağı ve böylece sigorta şirketlerinin çeşitli yatırım imkânları arasından daha rantabl ve daha emin olanlarını seçeceği aşîkârdır. Ayrıca paralarının konvertibl oluşu ve kambiyo münasebetlerinde nisbî bir istikrarın bulunuşu hususlarını da, tek Avrupa parasına intizaren, yukarıda sıralanan avantajlara ilâve etmek gerekmektedir.

Cemiyetten Haberler

Her ayın ilk ve 3 ncü Çarşamba toplantıları eski ve yeni mezunların büyük alâkası ile samimi bir şekilde devam etmektedir. Gayesi itibariyle mezunlarımızı her geçen gün birbirlerine daha fazla yaklaştıran bu toplantıların daha sık yapılması arzu edilmektedir. Bu ayın ilk Çarşamba toplantısına iştirak eden mezunlar, havaların iyice ısındığını görerek Boğazda bir gezi yapmayı aralarında kararlaştırmışlardır. 27.Mayıs.1965 gününün tatil olmasından istifade Vaniköy korusunda buluşmak üzere ayrıldılar. Bu surette Cemiyet lokalindeki toplantılar, lokal dışında da cemiyetimiz mensuplarının bir araya gelmesine zemin hazırlamış oldu.

Lokal salonunda mezunların hararetle görüşme ve karar almak hususunda oylama yaptıkları sırada İdare Heyeti de cemiyetle ilgili kararlar üzerinde münakaşa ve karar almak üzereydi. Eski Mezunlardan Ali Tokmakoğlunun davetine uyarak toplantıyı kısa kesen İdare Heyetinin iştirakiyle oturma salonu daha samimi bir havaya büründü. Böylece, kısmen misafirperverliğini ihmal eden İdare Heyeti, ev sahipliği vazifesini yapmak için fırsat buldu.

*** Arçelik firmasında Ticaret Müdürü olarak gayet başarılı hizmetler ifa etmiş değerli meslektaşımız amirleri tarafından takdir ve taltif edilerek çalışmasının semeresini görmüş müessesenin Umum Müdür Muavinliğine getirilmiştir. Arkadaşımızı candan tebrik eder, başarılarının devamını bekleriz.

** Türkiye Emlâk Kredi Bankası Beşiktaş Şubesi Müdür Muavini bulunan Sayın Nabi Gürüz 17.Mayıs.1965 günü hizmete giren aynı bankanın Fatih şubesi Müdürü olmuştur. Değerli meslektaşımızı tebrik eder, başarılar dileriz.

*** Adana'da serbest olarak çalışan değerli meslektaşımız Sayın Nabi Aybaş, Yüreğir Ticaret ve Sanayi İşletmeleri A.Ş. - Adana - Çırçır ve Prese Fabrikası Müdürlüğüne getirilmiştir. Muvaffakiyetler dileği ile tebrik ederiz.

Cemiyetimiz yaz aylarından istifade bir iç turizm programı hazırlamıştır:

12 Haziran Polenez Köyü

26 Haziran Şapanca Gölü

11 Temmuz Motor gezisi (Boğaz içi)

28 Ağustos Abant Gölü.

Müracaatların Cemiyet Başkan Vekili Zeki Erginsu'ya yapılması rica olunur.

İdare Heyeti toplantısı.

Ayın ilk çarşamba toplantısında İktisatlı hanımlar.

Ayın ilk çarşamba toplantısında hararetli bir görüşme.

İktisat Balosundan bir köşe.

GENERAL ELECTRIC
ampulü
tecrübeli ellerin
mahsulüdür.
Rasgele bir ampul değil
GENERAL ELECTRIC
alınız.

		
<p>ampulü, bol ışık verir... Çok dayanır</p>		
<p>GENERAL ELECTRIC</p>		

Acıman Ajansı/446

1965
YILINDA

2.5 MİLYON
LİRA

- * Fevkalâde apartman daireleri
- * Çeşitli, zengin para ikramiyeleri

AKBANK

FAZLA YORGUNLUKTAN İLERİ GELEN
Vücut kırığına karşı

OPON, baş, diş, adale, sinir ağrılarını teskin eder
OPON, grip ve nezle başlangıcında birçok fenalıkları önler
OPON, günde 6 tablet alınabilir

OPON

ÇANAKKALE Seramik Fabrikaları A.Ş.

Türkiyede ilk defa beynelmilel
norm ve evsafa uygun olarak
imâl etmekte olduğu

KAROFAYANS

(BEYAZ VE RENKLİ)

ve

İZALATÖR

(ALÇAK VE YÜKSEK GERİLİM)

*Mamullerini piyasaya
arzetmektedir.*

Müracaat : Galata, Tersane Cad. Kipman Han Kat 5, Tel: 44 76 83
Fabrika : Tel. Çan 29

3 parmağa kadar BORU İMALÂTINA BAŞLANMIŞTIR

Yıllık imalât kapasitesi 50.000 Ton
1964 İMALÂT PROGRAMI

STANDARD İMALÂT

Siyah, Galvanizli ve bitümlü borular. Din 2240 a göre
 $\frac{3}{8}$ " , $\frac{1}{2}$ " , $\frac{3}{4}$ " , 1" , $1\frac{1}{4}$ " , $1\frac{1}{2}$ " , 2" , $2\frac{1}{2}$ " , 3"

Sanayi boruları

13×0.9 , 16×0.9 , 19×0.9 , 21×0.9 , 25×1.32 , 1.20 m/m

SİPARİŞ ÜZERİNE İMALÂT

13, 16, 19, 25, 32, 38, 42, 49, 60, 76, 90 m/m çapında
0,8 ilâ 3 m/m et kalınlığında her çeşit borular.

PROFİL BORULAR

Üçgen, kare, dikdörtgen, heksagonal, oval ve sair
şekillerde borular

Fabrikalar : Pendik Temenye — Florya, Beşyol İstanbul

Büro : Salıpaazarı Han Kat 8 Tel ; 44 74 27 - 44 74 26 Satış ; 44 76 03

Telgraf: BORUSAN, İstanbul

B S BORU SANAYİİ

Doktorunuzun verdiği reğeteye gre eczaneden aldığınız ilâçın sizi sıhate kavuşturacağına nasıl gveniniz varsa, TAMEK mâ-mullerinin nefaset, lezzet ve mkemmeliyetine de aynı derecede gvenebilirsiniz.

- DOMATES MAMULLERİ
- HAZIR YEMEKLER
- KOMPOSTOLAR
- REęEL ve MARMELATLAR
- ZEYTİN ve TURřULAR
- SEBZE KONSERVELEERİ

TAMEK
KONSERVELEERİ

YEGÂNE KALİTE KONSERVE